

De Canons en de Negen Vragen

EMANUEL SWEDENBORG

De Canons en
de Negen Vragen

Vertaling (1931) in opdracht van het Swedenborg Genootschap.

De Canons der Nieuwe Kerk of de Volledige Theologie der Nieuwe Kerk

DE EENE EN ONEINDIGE GOD
DE HEER VERLOSSER EN DE VERLOSSING
DE HEILIGE GEEST
DE GODDELIJKE DRIEVULDIGHEID

DOOR

EMANUEL SWEDENBORG

EERSTE NEDERLANDSCHE VERTALING VAN DE POSTHUME SCHETS CANONES
NOVAE ECCLESIAE, SEU INTEGRA THEOLOGIA NOVAE ECCLESIAE. [1769]

ALSMEDE

NEGEN VRAGEN AANGAANDE DE DRIEVULDIGHEID

EERSTE NEDERLANDSCHE VERTALING DER QAESTIONES NOVEM
DE TRINITATE, ETC. AD EMANUELEM SWEDENBORG PROPOSITAE
A THOMA HARTLEY; TUM ILLIUS RESPONSA. [1771]

'S-GRAVENHAGE
SWEDENBORG GENOOTSCHAP
LAAN VAN MEERDERVOORT 229

1931

Colofon

Swedenborg Bibliotheek ©2017

Algemeene Inhoudsopgave

GOD

- I. DE EENHEID GODS.
- II. HET WEZEN EN HET BESTAAN VAN GOD.
- III. DE ONEINDIGHEID GODS.
- IV. DE SCHEPPING VAN HET HEELAL UIT GOD.
- V. DE GODDELIJKE LIEFDE EN DE GODDELIJKE WIJSHEID.
- VI. DE SCHEPPING VANUIT DEZE BEIDE.
- VII. HET EINDDOEL VAN DE SCHEPPING, ZIJNDE EEN HEMEL VAN ENGELN.
- VIII. DE ALMACHT, DE ALWETENDHEID, DE ALOMTEGENWOORDIGHEID.

DE HEER VERLOSSER EN DE VERLOSSING

DE HEER VERLOSSER

- I. IN GOD IS DE LIEFDE EN DE WIJSHEID, OF HET GODDELIJK GOEDE EN HET GODDELIJK WARE.
- II. HIJ IS NEDERGEDAALD TEN AANZIEN VAN HET GODDELIJK WARE.
- III. DIT WARE IS HET WOORD.
- IV. WAT DE HEILIGE GEEST IS, EN WAT DE KRACHT DES ALLERHOOGSTEN.
- V. HET MENSCHELIJKE DES HEEREN IS DE ZOON VAN GOD.
- VI. DE STAAT VAN EXINANTIE DES HEEREN, TOEN HIJ IN DE WERELD WAS.
- VII. DE VEREENIGING VAN HET GODDELIJK WARE EN GOEDE IN HET MENSCHELIJKE.
- VIII. NA DE VEREENIGING KEERDE HIJ TOT DEN VADER TERUG.
- IX. HIJ HEEFT ZICHZELVEN GELEIDELIJK VERHEERLIJKT.
- X. DE VEREENIGING IS ALS DIE VAN ZIEL EN LICHAAM.

DE VERLOSSING

- I. DE KERK VERVALT-GELEIDELIJK UIT HET GOEDE TOT HET BOOZE.
- II. HET EINDE DER KERK IS AANGEBROKEN, WANNEER DE MACHT VAN HET BOOZE EN VAN DE HEL OVER HET GOEDE EN DEN HEMEL GAAT.
- III. DESGELIJKS GAAT ZIJ UIT HET INWENDIGE AF TOT HET UITWENDIGE.

- IV. BESCHRIJVING VAN HET EINDE EN VAN DE VOORTSCHRIJDING, IN HET WOORD.
- V. DAN DREIGT EEN ALGEHEELE VERDOEMENIS.
- VI. DE HEER VERLOSTE DE MENSCHEN EN DE ENGELIEN.
- VII. DE VERZOEKINGEN VAN DEN HEER CHRISTUS.
- VIII. DE VERLOSSING IS NIET BESTAANBAAR DAN UIT DEN VLEESCHGEWORDEN GOD.

DE HEILIGE GEEST

- I. DE HEILIGE GEEST IS HET GODDELIJKE, VOORTGAANDE.
- II. HIJ GAAT VOORT UIT GOD DOOR HET MENSCHELIJKE.
- III. HIJ GAAT DOOR DEN HEMEL BEEN IN DE WERELD.
- IV. VAN DAAR DOOR DE MENSCHEN TOT DE MENSCHEN.
- V. DE HEILIGE GEEST IS HET WOORD.
- VI. ZIJN WERKING IS ONDERWIJZING, HERVORMING, ENZ.
- VII. GOD WORDT GEKEND VANUIT HET GODDELIJK WARE.
- VIII. WAT VERSTAAN WORDT ORDER DEN GEEST DES MENSCHEN.

DE DRIEVULDIGHEID

- I. ER IS EEN GODDELIJKE DRIEVULDIGHEID.
- II. VADER, ZOON, EN HEILIGE GEEST ZIJN DE DRIE WEZENLIJKHEDEN VAN DEN EENEN GOD.
- III. DE DRIEVULDIGHEID WAS NIET VÓÓR DE WERELD WAS GESCHAPEN.
- IV. DE DRIEVULDIGHEID WERD IN JEZUS CHRISTUS NADAT DE WERELD GESCHAPEN WAS.
- V. DEZE DRIEVULDIGHEID IS VANUIT HET WOORD; ALSMEDE VANUIT DE APOSTOLISCHE GELOOFSBELIJDENIS; NIET VANUIT DE NICAENISCHE.
- VI. ONGERIJMDE VOORSTELLINGEN, VANUIT DE NICAENISCHE DRIEVULDIGHEID.
- VII. DEZE DRIEVULDIGHEID HEEFT DE KERK VERDORVEN.
- VIII. ZIJ HEEFT OOK HET WOORD VERVALSCHT.
- IX. VANDAAR KOMT DIE “VERDRUKKING” EN “VERLATING”, DOOR DEN HEER VOORZEGD.
- X. ER ZOU GEEN BEHOUD ZIJN, WANNEER NIET EEN NIEUWE KERK UIT DEN HEER WERD GESTICHT.

XI. DE DRIEVULDIGHEID IS IN DEN HEER ZALIGMAKER; BIJGEVOLG
MOET MEN TOT HEM ALLEEN GAAN, OPDAT ER HEIL ZIJ OF HET
EEUWIGE LEVEN.

Voorrede

Heden ten dage zal niets anders dan de van zelf sprekende rede der liefde [de Kerk] stichten, aangezien zij gevallen zijn.

De huidige kerk dwaalt aangaande God; zij dwaalt aangaande het geloof; zij dwaalt aangaande de naastenliefde; en zij weet niets aangaande het eeuwige leven; dus is zij in dikke duisternis.

De gansche godsdienst wordt gegrondvest op de voorstelling aangaande God, en gene volgt overeenkomstig deze.

Het is deze Kerk, waarnaar als het ware alle Kerken uit de eerste in de orde hebben gestreefd, en waarover Daniël heeft profeteerd.

De Nieuwe Kerk kon niet worden gesticht vooraleer het Laatste Oordeel voltrokken was, om deze reden, dat de heilige dingen niet ontwijfd zouden worden. Toen werd de belofte gedaan, dat de geestelijke zin des Woords onthuld zou worden, en dat de Heer alleen het Woord is, wiens Komst dan plaats vindt.

Dat heden ten dage weinigen godsdienst hebben, vindt hierin zijn oorzaak: (1) Men weet niet aangaande den Heer, dat Hij alleen God is in persoon en wezen, in wien de Drievuldigheid is; terwijl toch alle godsdienst is gegrondvest op de erkenning van God, en op de aanbedding en op den eeredienst van Hem. (2) Men weet niet, dat het geloof niets anders is dan de waarheid, en men weet niet of datgene, wat men geloof noemt, waarheid is of niet. (3) Men weet niet, wat naastenliefde is, noch wat het booze en het goede is. (4) Men weet niet, wat het eeuwige leven is.

Voor, zooveel de waarheden des levens tot het leven gaan behooren, voor even zooveel gaan de waarheden des geloofs tot het geloof behooren, en niet in het minst meer of minder. Sommige behooren tot de wetenschap en niet tot het geloof.

IN DIT WERK LIGT OPGESLOTEN DE GEHEELE THEOLOGIE VAN DE
NIEUWE KERK WELKE ONDER HET "NIEUWE JERUZALEM" IN DE
OPENBARING WORDT VERSTAAN.

God

SAMENVATTING

- I. ER IS ÉÉN GOD.
- II. DEZE ÉÉNE GOD IS HET ZIJN ZELF, DAT JEHOVAH IS.
- III. DEZE GOD ZELF IS UIT HET EEUWIGE, EN VANDAAR DE EEUWIGHEID ZELVE.
- IV. GOD IS, AANGEZIEN HIJ HET ZIJN ZELF IS, EN UIT HET EEUWIGE, DE SCHEPPER VAN HET HEELAL.
- V. DEZE EENIGE GOD IS DE LIEFDE ZELVE EN DE WIJSHEID ZELVE, DUS HET LEVEN ZELF.
- VI. HIJ SCHIEP HET HEELAL VANUIT DE GODDELIJKE LIEFDE DOOR DE GODDELIJKE WIJSHEID; OF, WAT HETZELFDE IS, VANUIT HET GODDELIJK GOEDE DOOR HET GODDELIJK WARE.
- VII. DE SCHEPPING VAN HET HEELAL HAD BIJ HEM TOT EINDDOEL EEN ENGELENHEMEL VANUIT HET MENSCHELIJK GESLACHT.
- VIII. BIJGEVOLG DE GEMEENSCHAP EN DE VERBINDING VAN ZIJN LIEFDE EN VAN ZIJN WIJSHEID MET DE MENSCHEN EN DE ENGELEN, EN DAARUIT HUN ZALIGHEID EN GELUK TOT IN HET EEUWIGE.
- IX. DIT EINDDOEL WAS IN GOD DEN SCHEPPER UIT HET EEUWIGE, EN IS HET TOT IN HET EEUWIGE, EN DAARUIT IS DE INSTANDHOUDING VAN HET GESCHAPEN HEELAL UIT HEM.
- X. GOD IS DOOR ZIJN GODDELIJKE, VOORTGAANDE, DE ALMAGHT, DE ALOMTEGENWOORDIGHEID, EN DE ALWETENDHEID (*Onth. Openb.* n. 31). ¹⁾

I [KANTTEKENINGEN:] De theologische dingen bewonen het hoogste gebied van het menselijk gemoed; deze zijn ontelbaar.

In het midden daarvan is God.

Er is een invloed uit Hem in alle en elk der dingen beneden, zooals uit een zon.

Vandaar doordringt het spreken en de erkentenis aangaande Hem al deze dingen, en vervult ze.

De verbinding met Hem maakt den mensch tot Zijn beeld.

De verbinding geschiedt door liefde en wijsheid.

Eerste Hoofdstuk

Dé Eenheid Gods; Of, Er Is Één God.

1. Het hoogste en binnenste van alle leerstellige dingen der Kerk, en vandaar het universeele daarvan, is de erkenning en de erkenning, dat God één is.
2. Zoo er niet één God was, zou het heelal niet geschapen en in stand gehouden kunnen zijn.
3. In den mensch, die God niet erkent, is de Kerk niet, dus de Hemel niet.
4. In den mensch, die niet één God erkent, maar verschillende, hangt niets van de Kerk samen.
5. Er is een universeele invloed uit God en vanuit den Engelenhemel in de ziel des menschen, dat er een God is en dat Hij één is.
6. De menschelijke rede kan, zoo zij wil, uit vele dingen in de wereld gewaarworden, dat er een God is, en ook dat er één God is.
7. Vandaar komt het, dat er in de gansche wereld geen natie met godsdienst en gezonde rede bestaat, die niet één God erkent en belijdt.
8. De Schrift en daaruit de Leeren der Kerken in de Christelijke wereld leeren, dat er één God is.
9. Maar wat de hoedanigheid van dien éénen God betreft gingen en gaan de volken en natiën in verschillende richtingen uiteen.
10. Zij gingen en gaan in verschillende richtingen uiteen aangaande God en aangaande Zijn eenheid om tal van redenen.

Tweede Hoofdstuk

Deze Ééne God Is Het Zijn Zelf, Dat Jehovah Is; Of, Het Wezen En Het Bestaan Van God In Zichzelve.

1. Deze ééne God wordt “Jehovah” genoemd vanuit het ZIJN, dus uit hoofde hiervan, dat Hij is “die is, was en komen zal”; of, wat hetzelfde is, dat Hij is, “de Eerste en de Laatste”, “het Begin en het Einde”, “de Alpha en de Omega” (Openb. 1 : 8, 11; hfdst. 22 : 13; Jes. 44 : 6).
2. Bijgevolg is deze eenige God het Wezen zelf, de Substantie zelve, en de Vorm zelf; en de menschen en de Engelen zijn geestelijke wezens, substanties, en vormen, of beelden en gelijkenissen, voor zooveel als zij trekken vanuit dit eigenlijke en eenige Goddelijke Wezen zelf.
3. Dit Goddelijk Zijn is Zijn in zichzelf.
4. Goddelijk Zijn in zichzelf is tevens Goddelijk Bestaan in zichzelf.
5. Goddelijk Zijn en Bestaan in zichzelf kan niet een ander Goddelijke voortbrengen, dat Zijn en Bestaan in zichzelf is.
6. Bijgevolg is een andere God van hetzelfde Wezen met den éénen God niet bestaanbaar.
7. De verscheidenheid van goden in de oude eeuwen en voor een deel in de huidige leidt haar oorsprong van nergens anders af dan van het niet begrepen Goddelijk Wezen.

Derde Hoofdstuk

De Oneindigheid Gods.

1. God is, aangezien Hij vóór de wereld was, dus vóór er ruimten en tijden waren, oneindig.
2. God is, aangezien Hij is en bestaat in Zichzelf, en alle dingen in de wereld uit Hem zijn en bestaan, oneindig.
3. God is, aangezien Hij, nadat de wereld is gemaakt, in de ruimte is zonder de ruimte, en in den tijd zonder den tijd, oneindig.
4. God is, aangezien Hij het al is in alle dingen der wereld, en in het bijzonder het al in alle dingen des Hemels en der Kerk, oneindig.
5. De Oneindigheid Gods wordt, bij wijze van overeenstemming met de ruimten, de Onmetelijkheid genoemd, en Zijn Oneindigheid wordt, bij wijze van overeenstemming met de tijden, de Eeuwigheid genoemd.
6. Hoewel de Onmetelijkheid Gods is bij wijze van overeenstemming met de ruimten, en de Eeuwigheid bij wijze van overeenstemming met de tijden, zoo is er nochtans niets van ruimte in Zijn Onmetelijkheid, en niets van tijd in Zijn Eeuwigheid.
7. Onder de Onmetelijkheid Gods wordt Zijn Goddelijkheid verstaan ten aanzien van het Zijn; en onder de Eeuwigheid Zijn Goddelijkheid ten aanzien van het Bestaan; beide in zichzelf of in Hemzelf.
8. Al het geschapene is eindig, en het Oneindige is in de eindige dingen als in zijn ontvangers.
9. De Engelen en de menschen kunnen, daar zij geschapen en vandaar eindig zijn, de Oneindigheid Gods niet begrijpen; en niet Zijn Onmetelijkheid en Eeuwigheid, zooals zij in zichzelf zijn.
10. Nochtans kunnen zij, uit God verlicht zijnde, als door traliewerk zien, dat God oneindig is.
11. Een beeld van het Oneindige is ook geprent in de verscheidenheden en in de voortplantingen in de wereld; in de verscheidenheden: dat er niet eenig ding bestaat, geheel en al gelijk aan een ander; en in de bezielde en onbezielde voortplantingen: dat de vermenigvuldiging van een enkel

- zaad is tot in het oneindige en de voortteling tot in het eeuwige; behalve vele andere dingen. ²⁾)
12. Voor zooveel en zooals de mensch en de Engel de Eenheid en de Oneindigheid Gods erkent, voor evenzooveel en zoodanig wordt hij, zoo hij wel leeft, een ontvangend vat en een beeld van God.
  13. Het is ijdel, te denken wat was vóór de wereld, voorts wat er is buiten de wereld, aangezien er vóór de wereld geen tijd was, en er buiten de wereld geen ruimte is.
  14. Een mensch kan door daaraan te denken in delirium vallen, tenzij hij uit God voor een deel van de voorstelling van tijd en ruimte wordt afgetrokken, welke in alle en elk der dingen van het menschelijk denken aankleeft en het Engelendenken aankleeft.

---

2 [KANTTEKENINGEN:] HET WEZEN EN HET BESTAAN VAN GOD; DE ONMETELIJKHEID EN DE EEUWIGHEID GODS, of voornamelijk dergelijke dingen.

Er zijn zekere vormen — quadratuur van den cirkel, hyperbool, getallenreeksen, tot in het oneindige; de verscheidenheden der menschelijke aangezichten, ook der gemoederen; voorts kan de Engelenhemel des lichts oneindig toenemen; vanuit den sterrenhemel, enz.

Vierde Hoofdstuk

De Schepping Van Het Heelal Uit Den Eenen En Oneindigen God. 3)

1. Niemand kan de voorstelling ontvangen en gewaarworden, dat God het heelal schiep, tenzij hij eerst iets weet aangaande de geestelijke wereld en haar Zon; alsmede aangaande de overeenstemming en vandaar aangaande de verbinding van de geestelijke dingen met de natuurlijke.
2. Er zijn twee werelden, de geestelijke wereld, waar de geesten en Engelen zijn, en de natuurlijke wereld, waar de menschen zijn.
3. Er is een andere zon in de geestelijke wereld, en een andere in de natuurlijke wereld; en de geestelijke wereld is ontstaan en blijft bestaan vanuit haar zon, en de natuurlijke wereld door de hare.
4. De Zon der geestelijke wereld is zuiver liefde uit Jehovah God, die in het midden daarvan is; en de zon der natuurlijke wereld is zuiver vuur.
5. Al wat vanuit de zon der geestelijke wereld voortgaat is levend; en al wat vanuit de zon der natuurlijke wereld [voortgaat] is dood.
6. Vandaar is al wat vanuit de Zon der geestelijke wereld voortgaat geestelijk; en al wat vanuit de zon der natuurlijke wereld voortgaat natuurlijk.
7. Jehovah God heeft door de Zon, in welker midden Hij is, de geestelijke wereld geschapen, en middellijk door deze de natuurlijke wereld.
8. De geestelijke dingen zijn substantieel, en de natuurlijke dingen zijn materieel; en deze zijn ontstaan en blijven bestaan vanuit gene, zooals het latere uit het eerdere of het uiterlijke uit het innerlijke.
9. Vandaar zijn alle dingen, die in de geestelijke wereld zijn, ook in de natuurlijke wereld, en omgekeerd; met een onderscheid wat volmaaktheid betreft.
10. Aangezien het natuurlijke vanuit het geestelijke ontstaat, zooals het materiele uit het substantieele, zijn zij overal te zamen; en aldus beoefent het geestelijke door het natuurlijke zijn werkzaamheden en volbrengt zijn functies.
11. In de geestelijke wereld bestaat de voorstelling van de schepping voortdurend, aangezien alle dingen, die daar ontstaan en worden, uit Jehovah God in één oogenblik worden geschapen.

---

3 [KANTTEEKENING:] Zie boven aangaande Jehovah of aangaande het Zijn Gods; ook n. 1; en wat hier ontbreekt kan daaruit genomen worden.

12. Rondom elken Engel in den Hemel is de voorstelling van de schepping. ⁴⁾
13. Er is tusschen de dingen, die in de geestelijke wereld zijn, en die in de natuurlijke wereld zijn, een overeenstemming; en door de overeenstemming verbinding van beide.
14. Hieruit blijkt, dat men van de schepping van het heelal uit den eenen en oneindigen God zonder voorafgaande erkentenis aangaande de geestelijke wereld en haar Zon, en aangaande de overeenstemming, geenszins een voorstelling kan ontvangen; en daarom zijn aangaande de schepping van het heelal hypothesen opgesteld, gegrond op het naturalisme, die dwaas zijn.

---

4 [KANTTEEKENING:] In de geestelijke wereld kan de schepping voor het oog worden gezien. Alle dingen worden daar uit den Heer als oogenblikkelijk geschapen; huizen worden geschapen, huisraad wordt geschapen, spijzen worden geschapen, kleederen worden geschapen; velden, tuinen, weiden worden geschapen; kudden van kleinvee en van grootvee worden geschapen. Deze en ontelbare andere dingen worden geschapen overeenkomstig de aandoeningen en de daaruit voortvloeiende gewaarwordingen der Engelen en zij verschijnen om hen heen en duren voort zoolang zij in die aandoeningen zijn, en worden verwijderd zoodra deze ophouden. In de hellen worden ook slangen, en beesten en schadelijke vogels geschapen; niet dat zij uit den Heer geschapen worden, maar goedheden worden in boosheden veranderd. Hieruit blijkt, dat alle dingen in de wereld uit den Heer geschapen worden, en vastgelegd door de natuurlijke dingen, die hen omringen.

Vijfde Hoofdstuk

De Goddelijke Liefde En De Goddelijke Wijsheid In God.

1. De Liefde en de Wijsheid zijn de twee wezenlijke en universeele dingen des levens; Liefde is Zijn des levens, en Wijsheid Bestaan des levens uit dat Zijn.
2. God is de Liefde zelve en de Wijsheid zelve, aangezien Hij Zijn en Bestaan zelf in zichzelf is.
3. Indien God niet de Liefde zelve en de Wijsheid zelve was, zou er niets van liefde en niets van wijsheid zijn bij de Engelen in den Hemel en bij de menschen in de wereld.
4. Voor zooveel de Engelen en de menschen met God vereenigd worden door wijsheid en liefde, zijn zij in de ware liefde en in de ware wijsheid.
5. Twee dingen gaan voort uit Jehovah God door de Zon, in welker midden Hij is: warmte en licht; en de daaruit voortgaande warmth is liefde, en het licht wijsheid.
6. Het van daaruit voortgaande licht is de glans der liefde, die in het Woord wordt verstaan onder de "heerlijkheid".
7. Dit licht is het leven zelf.
8. De Engelen en de menschen zijn voor zooveel levend, als zij in wijsheid vanuit liefde zijn uit God.
9. Het is hetzelfde, of men zegt dat God het Goede zelf en het Ware zelf is, dan wel de Liefde zelve en de Wijsheid zelve, aangezien al het goede der liefde is, en al het ware der wijsheid is.
10. De liefde en de wijsheid zijn onafscheidelijk en ondeelbaar; desgelijks het goede en het ware; van welken aard derhalve de liefde is bij de Engelen en de menschen, van dien aard is de wijsheid bij hen; of, wat hetzelfde is, van welken aard het goede is, van dien aard is het ware; niet echter omgekeerd.

Zesde Hoofdstuk

De Schepping Van Het Heelal Uit Den Eenen En Oneindigen God Vanuit De Goddelijke Liefde Door De Goddelijke Wijsheid.

1. De verlichte rede ziet, dat de eerste oorsprong van alle dingen der wereld de Liefde is, en dat de wereld geschapen is vanuit haar door de Wijsheid. Daarvandaan en nergens anders vandaan komt het, dat de wereld van haar eersten tot haar laatsten een tot in het eeuwige samenhangend werk is.
2. Dat de wereld is geschapen vanuit de Liefde door de Wijsheid, dus door de Zon, welke zuiver Liefde is, in welker midden Jehovah God is, kan men zien uit de overeenstemming van de liefde met de warmte, en van de wijsheid met het licht. Door deze twee, de warmte en het licht, blijft de wereld bestaan, en worden elk jaar alle dingen op haar oppervlakte geschapen; en wanneer deze twee werden weggenomen, zou de wereld in een chaos en dus in niets vervallen.
3. Er zijn drie dingen, die in orde op elkander volgen, en in onafscheidelijk gezelschap voortgaan, namelijk Liefde, Wijsheid, en Nut.
4. De Liefde door de Wijsheid ontstaat en blijft bestaan in het Nut.
5. Deze drie zijn in God, en deze drie gaan voort vanuit God.
6. Het geschapen heelal bestaat uit oneindige ontvangers van deze drie.
7. Aangezien de Liefde en de Wijsheid ontstaan en blijven bestaan in het Nut, is het geschapen heelal een ontvanger van nutten, die, naar hun oorsprong, oneindig zijn.
8. Aangezien al het Goede uit God is, en het Goede en het Nut één zijn, en het geschapen heelal de volheid van nutten in vormen is, volgt, dat het geschapen heelal de volheid Gods is.
9. Dat de schepping geschied is vanuit de Goddelijke Liefde door de Goddelijke Wijsheid, wordt verstaan onder het volgende bij Johannes: "In den beginne was het Woord, en het Woord was bij God, en God was het Woord. ... Alle dingen zijn door hetzelfde gemaakt; ... en de wereld is door hetzelfde gemaakt" (1 : 1, 3, 10). Onder God wordt daar het Goddelijk Goede der Liefde verstaan; en onder het Woord, dat ook God was, het Goddelijk Ware der Wijsheid.
10. De boosheden, of de booze nutten, ontstonden niet dan na de schepping.

Zevende Hoofdstuk

Het Einddoel Zelf Der Schepping, Zijnde Een Engelenhemel Vanuit Het Menschelijk Geslacht.

1. In de geschapen wereld zijn ononderbroken voortschrijdingen van doeleinden, dat is, vanuit eerste doeleinden door middelste doeleinden tot laatste doeleinden.
2. De eerste doeleinden behooren tot de Liefde, of zijn betrekkingen tot de Liefde; de middelste doeleinden behooren tot de Wijsheid, of zijn betrekkingen tot de Wijsheid; de laatste doeleinden behooren tot het Nut, of zijn betrekkingen tot het Nut. Deze dingen zijn zoo, omdat alle dingen, die oneindig zijn in God en uit God, van de Liefde, de Wijsheid, en het Nut zijn.
3. Deze voortschrijdingen van doeleinden gaan voort uit eersten tot laatsten, en keeren uit laatsten tot eersten terug; en zij gaan en keeren terug bij perioden, die de cirkelgang der dingen worden genoemd.
4. Deze voortschrijdingen van doeleinden zijn meer en minder universeel, en zij zijn de samenvatting van de afzonderlijke doeleinden.
5. Het meest universeele doeleind, dat het einddoel der doeleinden is, is in God; en het gaat voort vanuit God, uit de eersten der geestelijke wereld tot de laatsten der natuurlijke wereld; en het keert vanuit deze laatsten terug tot gene eersten, en aldus tot God.
6. Dit meest universeele doeleind, of dit einddoel der doeleinden uit God is een Engelenhemel vanuit het menschelijk geslacht.
7. Dit meest universeele doeleind is de samenvatting van alle doeleinden en van al hun voortschrijdingen in beide werelden, de geestelijke en de natuurlijke.
8. Dit meest universeele doeleind is het binnenste, en als het ware het leven en de ziel, de kracht en het streven, in alle en in elk der geschapen dingen.
9. Daaruit is er een aaneengeschakeld verband van alle dingen in het geschapen heelal, uit eersten tot laatsten, en uit laatsten tot eersten.
10. Vanuit dit in de geschapen dingen gegrifte einddoel, in het algemeen en in elk deel, komt de instandhouding van het heelal voort.

Op andere wijze.

1. Liefde is geestelijke verbinding.
2. Ware liefde kan niet in zichzelf rusten en binnen haar eigen grenzen beperkt blijven, maar zij wil uitgaan en anderen met liefde omhelzen.
3. Ware liefde wil met anderen verbonden worden, en met hen in gemeenschap staan en hun het hare geven.
4. Ware liefde wil in anderen wonen, en in zichzelf vanuit anderen.
5. De Goddelijke Liefde, die de Liefde zelve en God Zelf is, wil dat zij in een subject zij, hetwelk een beeld en een gelijkenis van haar is; bijgevolg wil zij in den mensch zijn, en dat de mensch in haar is.
6. Opdat dit geschiede, volgt uit het wezen zelf der Liefde, die in God is, en vandaar uit een dwingende oorzaak, dat er een heelal uit God geschapen moet worden, waarin aardbollen zijn, en daarop menschen, en in de menschen gemoederen en zielen, waarmede de Goddelijke Liefde verbonden kan worden.
7. Vandaar beschouwen alle dingen, die geschapen zijn, den mensch als einddoel.
8. Daar de Engelenhemel vanuit de menschen wordt gevormd, vanuit hun geesten en zielen, beschouwen alle dingen, die geschapen zijn, den Engelenhemel als einddoel.
9. De Engelenhemel is de woning zelve van God met de menschen, en van de menschen met God.
10. De eeuwige zaligheden, gelukzaligheden, en verlustigingen to zamen zijn de doeleinden der schepping, omdat zij der liefde zijn.
11. Dit einddoel is het binnenste, dus gelijk het leven en de ziel, en als de kracht en het streven, in elk der geschapen dingen.
12. Dit einddoel is God daarin.
13. Dit in de geschapen dingen gegrifte einddoel, in het algemeen en in elk deel, maakt, dat het heelal bewaard wordt in den geschapen staat, voor zooveel de doeleinden van een tegenovergestelde liefde niet in den weg staan en vernietigen.
14. God voorziet vanuit Zijn Goddelijke Almacht, Alomtegenwoordigheid, en Alwetendheid voortdurend daarin, dat de tegenovergestelde doeleinden vanuit tegenovergestelde liefden niet de overmacht hebben en het werk der schepping tot aan algeheele vernietiging toe te gronde richten.
15. Instandhouding is voortdurende schepping, zooals voortbestaan een voortdurend ontstaan is.

Achtste Hoofdstuk

De Almacht, De Alwetendheid, En De Alomtegenwoordigheid Van God.

1. De Almacht, de Alwetendheid, en de Alomtegenwoordigheid van God vallen niet in het menselijk verstand, daar Gods Almacht oneindige macht is, Gods Alwetendheid oneindige wijsheid is, en de Alomtegenwoordigheid oneindige tegenwoordigheid is, in alle dingen die uit Hem uitgingen en die uit Hem uitgaan; en het Goddelijk Oneindige valt niet in het eindige verstand. ⁵⁾
2. Dat God almachtig, alwetend, en alomtegenwoordig is, wordt zonder redelijke navorsching erkend, aangezien dit uit God invloeit in het hogere deel van het menselijk gemoed, en daaruit in de erkenning bij allen, bij wie godsdienst en gezonde rede is. Het vloeit ook in bij hen, bij wie geen godsdienst is, maar bij hen is geen opneming, en vandaar geen erkenning.
3. Daarin, dal God almachtig, alwetend, en alomtegenwoordig is, kan de mensch zichzelf bevestigen door ontelbare dingen, die tot de rede en tevens tot den godsdienst behooren, zooals door het volgende:
4. *Ten Eerste.* God alleen is en bestaat in Zichzelf, en ieder ander en elk ander ding vanuit Hem.
5. *Ten Tweede.* God alleen heeft lief, is wijs, en leeft, en handelt uit Zichzelf, en ieder ander en elk ander ding vanuit Hem.
6. *Ten Derde.* God alleen kan uit Zichzelf, en ieder ander en elk ander ding uit Hem.
7. *Bijgevolg* is God de ziel van het geheel, vanuit welke allen en alle dingen zijn, leven, en bewegen.
8. Indien niet alle dingen in het algemeen en in het bijzonder in de wereld en in den Hemel in betrekking staan tot den Eene, die is, leeft, en kan uit Zichzelf, zou het heelal in een oogenblik uit elkaar vallen.
9. Vandaar is het uit God geschapen heelal de volheid Gods; daarom zegt Hijzelf, dat Hij is “de Eerste en de Laatste”, “het Begin en het Einde”, “de Alpha en de Omega”, “Die was, is, en zijn zal, de Almachtige”.

---

5 [KANTTEKENING:] Alle dingen schrijden overeenkomstig de orde voort. God is de Orde.

10. De instandhouding van het heelal, welke eene voortdurende schepping is, is de voile getuigenis, dat God almachtig, alwetend, en alomtegenwoordig is.
11. De tegenovergestelde dingen, welke boosheden zijn, worden niet weggenomen omdat God almachtig, alwetend, en alomtegenwoordig is, aangezien boosheden buiten de subjecten zijn en buiten de geschapen dingen, en niet doordringen tot de Goddelijke dingen, welke binnen zijn.
12. De boosheden worden, krachtens de Goddelijke Voorzienigheid, welke ook universeel is in de meest afzonderlijke dingen, meer en meer uit de innerlijke dingen verwijderd en naar buiten geworpen, en aldus vervreemd en afgescheiden, opdat zij niet eenige schade toebrengen aan de inwendige dingen, die Goddelijk zijn. ⁶)

---

6 [KANTTEKENING:] De Goddelijke Almacht is door Zijn Menschelijke. Dit is „zitten aan de rechterhand” en „de Eerste en de Laatste zijn”, zooals van den Zoon des Menschen wordt gezegd in de Openbaring; en daar wordt gezegd, dat Hij almachtig is. De reden hiervan is deze, dat God handelt uit eersten door laatsten, en aldus alle dingen omvat.

De Heer handelt uit eersten door laatsten bij de menschen; niet door iets bij den mensch, maar door het Zijne in hem. Bij de Joden handelde Hij door het Woord bij hen, dus door het Zijne; door dit deed Hij ook wonderen door Elia, en Elisa; maar aangezien de Joden het Woord verdraaiden, kwam God zelf en maakte Zichzelfen tot den Laatste; aldus deed Hij toen vanuit Zichzelfen wonderen.

De orde overeenkomstig welke God handelt, werd eerst geschapen. Derhalve maakte God Zichzelfen Orde.

God De Verlosser Jezus Christus En De Verlossing

Samenvatting [Ontbreekt.]

Eerste Hoofdstuk

In Jehovah God Zijn Twee Dingen Van Hetzelfde Wezen, De Goddelijke Liefde En De Goddelijke Wijsheid, Of Het Goddelijk Goede En Het Goddelijk Ware.

1. Alle dingen in het algemeen en in het bijzonder in beide werelden, de geestelijke en de natuurlijke, hebben betrekking op de liefde en de wijsheid, of op het goede en het ware, aangezien God de Schepper en de Grondvester van het heelal de Liefde zelve en de Wijsheid zelve is, of het Goede zelf en het Ware zelf.
2. Geheel en al zooals in het algemeen en in het bijzonder alle dingen in den mensch betrekking hebben op den wil en het verstand, aangezien de wil de ontvanger is van het goede of van de liefde, en het verstand de ontvanger is van de wijsheid of van het ware.
3. En geheel en al zooals alle dingen van het heelal ten aanzien van het ontstaan en voortbestaan betrekking hebben op de warmte en het licht; en de warmte in de geestelijke wereld is in haar wezen liefde, en het licht aldaar is in zijn wezen wijsheid; en de warmte en het licht in de natuurlijke wereld stemmen overeen met de liefde en de wijsheid in de geestelijke wereld.
4. Vandaar komt het, dat alle dingen in de Kerk betrekking hebben op de naastenliefde en het geloof, aangezien de naastenliefde het goede is en het geloof het ware is.
5. Daarom zijn er in het profetische Woord twee uitdrukkingen, waarvan de eene betrekking heeft op het goede, en de andere op het ware; en aldus op Jehovah God, die het Goede zelf en het Ware zelf is.
6. In het Woord van het Oude Testament beteekent Jehovah Goddelijk Zijn, dat het Goddelijk Goede is, en God Goddelijk Bestaan, dat het Goddelijk Ware is; en Jehovah God beteekent beide; desgelijks Jezus Christus.

7. Het goede is het goede, en het ware is het ware, voor zooveel en zoodanig als zij verbonden zijn.
8. Het goede bestaat door het ware; bijgevolg is het ware de vorm van het goede, en vandaar de hoedanigheid van het goede.

Tweede Hoofdstuk

Jehovah God Daalde Ten Aanzien Van De Goddelijke Wijsheid Of Ten Aanzien Van Het Goddelijk Ware Neder, En Nam In De Maagd Maria Het Menschelijke Aan.

1. Jehovah God nam het Menschelijke aan, opdat Hij in de volheid der tijden Verlosser en Zaligmaker worden zou.
2. Hij werd Verlosser en Zaligmaker door de Gerechtigheid, welke Hij toen ten aanzien van het Menschelijke aantrok.
3. Hij kon niet Gerechtigheid en aldus de Verlosser en de Zaligmaker zijn geworden ten aanzien van het Menschelijke, tenzij door het Goddelijk Ware, aangezien door het Goddelijk Ware uit den beginne alle dingen zijn gemaakt, die gemaakt zijn.
4. Het Goddelijk Ware kon tegen de hellen strijden, en het kon verzocht, gelasterd, verworpen worden, en lijden.
5. Echter niet het Goddelijk Goede, noch God, tenzij in het Menschelijke, overeenkomstig de Goddelijke Orde ontvangen en geboren.
6. Daarom daalde Jehovah God neder ten aanzien van het Goddelijk Ware, en nam Hij het Menschelijke aan.
7. Dit is overeenkomstig de Heilige Schrift, en overeenkomstig de daar en van daaruit verlichte rede.

Derde Hoofdstuk

Dit Goddelijk Ware Wordt Verstaan Onder Het Woord, Dat Vleesch Geworden Is (Joh. 1). ⁷⁾

1. “Woord” beteekent in de Heilige Schrift verschillende dingen; zoo beteekent het een ding, dat werkelijk bestaat; voorts de gedachte van het gemoed, en vandaar het spreken.
2. In de eerste plaats beteekent het al wat vanuit den monad Gods bestaat en uitgaat, dus het Goddelijk Ware; bijgevolg de Heilige Schrift, aangezien daar het Goddelijk Ware in zijn wezen en vorm is; daarvandaan komt het, dat deze met één woord het Woord wordt genoemd.
3. De Tien Woorden van den Decaloog beteekenen alle Goddelijke waarheden in een samenvatting.
4. Vandaar beteekent het Woord den Heer Verlosser en Zaligmaker, aangezien alle dingen daarin vanuit Hem zijn, dus Hijzelf.
5. Hieruit kan men zien, dat onder het Woord, dat “in den beginne bij God was” en dat “God was”, en dat “bij God was vóór de wereld”, het Goddelijk Ware wordt verstaan, dat vóór de schepping in Jehovah was, en na de schepping uit Jehovah; en ten slotte het Goddelijk Menschelijke, dat Jehovah in den tijd aannam; want er wordt gezegd, dat “het Woord vleesch geworden is”, dat is, Mensch.
6. Het hypostatische Woord is ook niets anders dan het Goddelijk Ware.

---

7 [KANTTEKENINGEN:)] HET HYPOSTATISCHE WOORD. De Zoon kon Zichzelf niet God, dus Zichzelf niet den Vader noemen. Niet eenige “Zoon Gods uit het eeuwige” kon nederdalen, overeenkomstig de uitspraak van de leer der huidige kerk; aangezien:

- (1.) Hij Hem niet Zijn Vader kon noemen.
- (2.) Noch zeggen, dat alle dingen des Vaders de Zijne zijn.
- (3.) Wie Hem ziet, den Vader ziet.
- (4.) In den *Doop* en in de *Gedaanteverandering* kon God de Vader niet zeggen: “Deze is Mijn geliefde Zoon”.

(Behalve tal van plaatsen uit het Woord van het Oude Testament aangaande de Komst des Heeren, verzameld in DE LEER VAN HET NIEUWE JERUZALEM OVER DEN HEER, n. 6; en aldaar, dat Jehovah komen zou.)

Vierde Hoofdstuk

De Heilige Geest, Die Over Maria Kwam, Beteekent Het Goddelijk Ware; En De Kracht Des Allerhoogsten, Die Haar Overschaduwde, Beteekent Het Goddelijk Goede, Vanuit Hetwelk Dat [Ware] Is.

1. De Heilige Geest is het Goddelijke, voortgaande, dus het Goddelijke, leerende, hervormende, wederverwekkende, en levendmakende.
2. Dit is het Goddelijk Ware, dat Jehovah God gesproken heeft door de Profeten, en dat de Heer zelf vanuit Zijn mond gesproken heeft, toen Hij in de wereld was.
3. Dit Goddelijk Ware, dat ook het Woord is, was in den Heer uit geboorte vanuit de ontvangenis; en daarna is het boven alle mate, dat is, oneindig toegenomen; dit wordt daaronder verstaan, dat de Geest van Jehovah op Hem gegeven was.
4. De Geest van Jehovah wordt de Heilige Geest genoemd, aangezien in het Woord van heilig gesproken wordt met betrekking tot het Goddelijk Ware. Vandaar komt het, dat het Menschelijke des Heeren, in Maria geboren, heilig wordt genoemd (Lukas 1), en dat de Heer zelf “alleen heilig” wordt genoemd (Openb. 15 : 4); en dat anderen heilig worden genoemd, niet uit zichzelf, maar uit Hem.
5. In het Woord wordt van Allerhoogste gesproken met betrekking tot het Goddelijk Goede; daarom beteekent de Kracht des Allerhoogsten de vanuit het Goddelijk Goede voortgaande Macht.
6. Derhalve beteekenen deze twee “de over haar komende Heilige Geest” en “de overschaduwende Kracht des Allerhoogsten” beide, namelijk, het Goddelijk Ware en het Goddelijk Goede, — het laatstgenoemde makende de ziel, en het eerstgenoemde het lichaam, — en de gemeenschap.
7. Bijgevolg, dat daze twee in den Heer als pasgeborene onderscheiden waren zooals ziel en lichaam zijn, maar daarna vereenigd.
8. Desgelijks als in den mensch geschiedt, die geboren en daarna wederverwekt wordt.

Vijfde Hoofdstuk

Het Menschelijke Van Den Heer Jehovah Is De Zoon Gods, In De Wereld Gezonden.

1. Jehovah God zond Zichzelf in de wereld door het Menschelijke aan te nemen.
2. Dit Menschelijke; ontvangen uit Jehovah God, wordt de Zoon Gods die in de wereld gezonden is genoemd.
3. Dit Menschelijke wordt genoemd Zoon Gods en Zoon des Menschen; Zoon Gods uit het Goddelijk Ware en Goddelijk Goede in Hem, dat het Woord is; en Zoon des Menschen uit het Goddelijk Ware en Goede vanuit Hem, dat der Leer der Kerk is vanuit het Woord daaruit.
4. Geen andere Zoon Gods wordt in het Woord bedoeld dan die geboren is in de wereld.
5. Een “uit het eeuwige geboren Zoon Gods”, die een God op zichzelf is, is niet vanuit de Heilige Schrift, en het druicht ook in tegen de uit God verlichte rede.
6. Dit werd uitgevonden en opgesteld door het Nicaenische Concilie als een toevlucht, waarin zich diegenen begeven konden, die de door Arius en zijn aanhangers uitgezaaide ergernissen wilden vermijden.
7. De oorspronkelijke Kerk, die de Apostolische wordt genoemd, wilt niets aangaande de geboorte van eenigen Zoon Gods uit het eeuwige.

Zesde Hoofdstuk

De Heer Was, Voor Zooveel Hij Naar Het Menschelijke In Het Goddelijk Ware Was, Afzonderlijk, In Den Staat Van Exinanitie, En Voor Zooveel Hij Met Het Goddelijk Goede Was, In Verbinding, In Den Staat Van Verheerlijking.

1. De Heer had twee staten, den eenen, die de staat van exinanitie, en den anderen, die de staat van verheerlijking genoemd wordt.
2. De staat van exinanitie was ook de staat van vernedering voor den Vader, en de staat van verheerlijking was de staat van vereeniging met den Vader.
3. De Heer bad, toen Hij in den staat van exinanitie of vernedering was, tot den Vader als afwezig of verwijderd; maar toen Hij in den staat van verheerlijking of vereeniging was, sprak Hij met Zichzelven, wanneer Hij met den Vader sprak; geheel en al zooals er bij den mensch staten van ziel en lichaam zijn, voor en na de wederverwekking.
4. De Heer was, toen Hij afzonderlijk in het Goddelijk Ware was, in den staat van exinanitie, aangezien dit door de hellen of door de duivelen aldaar bestreden en door de menschen verworpen kon worden; vandaar kon de Heer, toen Hij afzonderlijk daarin was, verzocht worden en lijden.
5. Omgekeerd echter kon de Heer, toen Hij in het Goddelijk Goede in verbinding was, niet door de duivelen in de hel, noch door de menschen in de wereld verzocht worden en lijden, aangezien dit niet benaderd, nog minder aangevallen kan worden.
6. De Heer was afwisselend in deze beide staten in de wereld.
7. De Heer had anders niet Gerechtigheid en Verlossing kunnen worden.
8. Iets dergelijks geschiedt met den mensch, die uit den Heer wordt wederverwekt.
9. Dit uit ondervinding, de rede en de Heilige Schrift.

Zevende Hoofdstuk

De Heer Vereenigde Het Goddelijk Ware Met Het Goddelijk Goede, En Het Goddelijk Goede Met Het Goddelijk Ware, Dus Het Menschelijke Met Het Goddelijke Des Vaders En Het Goddelijke Des Vaders Met Het Menschelijke, Door Verzoeking, En Ten Volle Door Het Lijden Des Kruises.

1. De Heer liet in de wereld in Zichzelven toe en onderging zware en vreeselijke verzoeking, en ten slotte de laatste daarvan, welke het lijden des kruises was.
2. De Heer streed in de verzoeking met de hellen, en overwon en onderdrukte ze.
3. Hierdoor bracht Hij de hellen in orde, en toen tevens de Hemelen waar de Engelen, en de Kerk waar de menschen zijn, aangezien de staat van het een voortdurend afhangt van den staat van het ander.
4. De Heer beeldde ook door de verzoeking en verwerping, en ten slotte door het lijden des kruises den staat der kerk uit, zooals zij then was ten aanzien van het Goddelijk Ware, dus ten aanzien van het Woord.
5. Door de vervulling van het Woord, en door de verzoeking, en ten voile door de laatste daarvan, welke het lijden des kruises was, verheerlijkte de Heer het menschelijke.
6. Aldus nam Hij de universele verdoemenis weg, die niet alleen het Christelijke gebied, maar ook het universele gebied en eveneens den Engelenhemel bedreigde.
7. Dit wordt bedoeld met “dat Hij de zonden der wereld gedragen en weggenomen heeft.”
8. Hij onderging de verzoeking en verwerping, als Hij afzonderlijk in den staat van het ware was, welke de staat van Zijn exinanitie was.
9. De verbinding van den geestelijken mensch met den natuurlijken, en van den natuurlijken mensch met den geestelijken geschiedt door verzoeking.

Achtste Hoofdstuk

Na De Volbrachte Vereeniging Keerde Hij In Het Goddelijke Terug, Waarin Hij Was Uit Het Eeuwige, Te Zamen Met En In Het Verheerlijkt Menschelijke.

1. Jehovah God had uit het eeuwige zulk een Menschelijke als de Engelen in de Hemelen hebben, maar van een oneindig wezen, dus Goddelijk; en Hij had niet zulk een menschelijke, als de menschen in de landen hebben.
2. Jehovah God nam zulk een menschelijke aan, als de menschen in de landen hebben, overeenkomstig Zijn Goddelijke orde, welke daarin bestaat, dat het ontvangen, geboren zou worden, opgroeien en geleidelijk vervuld worden met Goddelijke Wijsheid en Goddelijke Liefde.
3. Aldus vereenigde Hij dit Menschelijke met Zijn Goddelijke uit het eeuwige, en aldus ging Hij uit vanuit den Vader en keerde Hij tot den Vader weder.
4. Jehovah God oefende in dit Menschelijke en door hetzelfde de Gerechtigheid uit en maakte Zichzelve Verlosser en Heiland.
5. En door de vereeniging daarvan met Zijn Goddelijke maakte Hij Zichzelve Verlosser en Heiland tot in het eeuwige.
6. Jehovah God verhoogde door deze vereeniging van het Menschelijke met Zijn Goddelijke Zijn Almacht, hetgeen verstaan wordt onder “zitten aan de rechterhand Gods”.
7. Jehovah God is in dit Menschelijke boven de Hemelen, verlichtende het heelal met het schijnsel der wijsheid, en inspireerende in het heelal de kracht der liefde.
8. Deze twee ontvangen diegenen om niet, die tot Hem als Mensch gaan, en volgens Zijn geboden leven.
9. Jehovah God is alleen de voile Mensch bij de Engelen.

Negende Hoofdstuk

Jehovah God Legde Geleidelijk Het Menschelijke Vanuit De Moeder Af, En Trok Het Menschelijke Vanuit Den Vader Aan; En Aldus Maakte Hij Dit Menschelijke Goddelijk.

1. De ziel van het kind is vanuit den vader, en deze bekleedt zich in de baarmoeder met een lichaam vanuit de substantie van de moeder; analoog, zooals het zaad in de aarde, en vanuit de substantie der aarde.
2. Daaruit is het beeld van den vader in het lichaam geplant, eerst duister, daarna meer en meer klaarblijkelijk naarmate de zoon zich toelagt op de studiën en ambten van den vader.
3. Het lichaam van Christus was, voor zoover het uit de substantie der moeder was, niet het Leven in zichzelf, maar een ontvanger van het leven uit het Goddelijke in Hem, hetwelk het Leven in zichzelf was.
4. Christus nam geleidelijk, naarmate Hij de Goddelijke Wijsheid en de Goddelijke Liefde bij Zichzelve verhoogde, het Goddelijke Leven in Zichzelve op, hetwelk het Leven in zichzelf is.
5. Christus legde, voor zooveel Hij het Leven in zichzelf vanuit het Goddelijke in Zichzelve opnam, het menschelijke vanuit de moeder af, en trok het Menschelijke vanuit den Vader aan.
6. Hierdoor maakte Christus Zijn Menschelijke Goddelijk, en vanuit den zoon van Maria Zichzelve den Zoon Gods.
7. Zoo en niet anders kon Christus Jezus in Engelen en menschen zijn, en de Engelen en menschen in Hem.
8. Maar aangezien Maria, Zijn moeder, daarna de Kerk uitbeeldde, moet zij in dit opzicht Zijn Moeder genoemd worden.
9. Christus was, toen Hij in het menschelijke van de moeder was, in den staat van exinanitie, en kon verzocht en verworpen worden, en lijden.
10. In dien staat bad Hij tot den Vader, aangezien Hij toen als afwezig van Hem was.

Tiende Hoofdstuk

Het Goddelijke Uit Het Eeuwige En Het Menschelijke In Den Tijd, Vereenigd Als Ziel En Lichaam, Zijn Één Persoon, Die Jehovah Is.

1. In Jezus Christus zijn het Goddelijke uit het eeuwige en het Menschelijke in den tijd vereenigd als ziel en lichaam in den mensch.
2. De vereeniging was en is wederkeerig, en dus vol.
3. Bijgevolg zijn God en Mensch, dat is, het Goddelijke en het Menschelijke, één Persoon.
4. Alle Goddelijke dingen des Vaders zijn tevens in het Menschelijke des Heeren.
5. Aldus is de Heer de eenige en alleene God, die alle macht in de Hemelen en in de landen had uit het eeuwige, en tot in het eeuwige hebben zal.
6. Hij is de Eerste en de Laatste, het Begin en het Einde, Die was, is, en komen zal, de Alpha en de Omega, de Almachtige.
7. Hij is de Vader der eeuwigheid, Jehovah de Gerechtigheid, Jehovah de Heiland en Verlosser, Jehovah Zebaoth.
8. Zij, die tot Hem gaan als Jehovah en als de Vader, en met Hem vereenigd worden, worden Zijn zonen, en worden zonen Gods genoemd.
9. Dezen zijn de ontvangende vaten van Zijn Goddelijk Menschelijke.

De Verlossing

Eerste Hoofdstuk

In Den Loop Des Tijds Gaat De Kerk Af Uit Het Goede Der Naastenliefde, En Dan Tot De Valschheden Des Geloofs, En Sterft Af.

1. Er is een Kerk in de Hemelen, en een Kerk in de landen; en zij maken één uit gelijk het inwendige en het uitwendige bij den mensch.
2. De Kerk in beide is tegelijkertijd voor den Heer, en verschijnt voor de Engelen als één mensch.
3. Vandaar kan de Kerk met een mensch worden vergeleken, die eerst een klein kind is, daarna een jongeling, vervolgens een man, en ten slotte een grijsaard.
4. Wanneer de Kerk een klein kind is, is zij in het goede der naastenliefde, wanneer zij een jongeling en een man is, in de waarheden des geloofs vanuit dit goede, en wanneer zij een grijsaard is, in het huwelijk van naastenliefde en geloof.
5. De Kerk duurt, wanneer zij van dien aard is en volhardt, tot in het eeuwige; anders is het echter gesteld, wanneer zij uit het goede der naastenliefde van haar kindsheid afwijkt.
6. Wanneer de Kerk uit het goede der naastenliefde der kindsheid afwijkt, verdonkert zij in de waarheden, en valt in valschheden als een blinde in kuilen.
7. De vier wezenlijke dingen der Kerk zijn: de erkenning van God, de erkenning van de goedheden der naastenliefde, de erkenning van de waarheden des geloofs, en een leven overeenkomstig deze.
8. Wanneer de Kerk uit de naastenliefde afwijkt, wijkt zij ook uit deze vier dingen af; en dan vloeien valschheden in aangaande God, aangaande de naastenliefde, aangaande het geloof, en aangaande den eeredienst.
9. Deze vloeien in de primaten der Kerk, en uit hen in het yolk, zooals uit het hoofd in het lichaam.
10. Er zijn twee oorzaken, waarom de valschheden in de primaten invloeien en van de primaten uitvloeien; de eene is de liefde tot heerschen vanuit eigenliefde, de andere is het inzicht vanuit het eigene en niet vanuit de Heilige Schrift.

11. Dan vloeien vanuit het eene valsche valscheden in een samenhangende reeks, en zulks totdat niets van het ware over is.
12. De Heilige Schrift wordt, wanneer zij toegepast wordt tot bevestigingen, dan geheel en al vervalscht, en aldus gaat de Kerk te gronde.

Tweede Hoofdstuk

Het Einde Der Kerk Is Dan Aanstaande, Wanneer De Macht Van Het Booze Door Valschheden De Overhand Begint Te Krijgen Op De Macht Van Het Goede Door Waarheden, In De Natuurlijke Wereld; En Dan Tevens De Macht Der Hel De Overhand Op De Macht Des Hemels.

1. Elk mensch komt na den dood in zijn goede en het ware daaruit, waarin hij in de wereld was; desgelijks in zijn booze en het valsche daaruit.
2. Zij die in het goede en het ware daaruit zijn, treden den Hemel binnen; en zij, die in het booze en het valsche daaruit zijn, treden de hel binnen.
3. Zij die in het goede zijn in de landen zijn innerlijk in waarheden; en zoo zij in valschheden zijn, nemen zij nochtans na den dood de met hun goede overeenkomende waarheden aan; het tegenovergestelde is echter het geval met hen, die in boosheden zijn. De reden hiervan is deze, dat het goede en het booze van den wil zijn, en de wil is het *zijn* van den mensch, en het verstand ontstaat daaruit.
4. Vanuit den staat van den Hemel en de hel in de geestelijke wereld erkent men, voor hoeveel het goede op het booze, of het booze op het goede de overmacht heeft in de landen, aangezien elk mensch na den dood tot de zijnen verzameld wordt, dat is, in zijn booze of goede komt, en de Hemel en de hel vanuit het menschelijk geslacht zijn.
5. Dit kon men om vele redenen in de landen geenszins weten.
6. Tusschen den Hemel en de hel is een tusschenruimte, waarnaar het vanuit de hel uitgewasemde booze opstijgt, en waarnaar het goede vanuit den Hemel nederdaalt, en waar zij elkander ontmoeten.
7. In het midden der tusschenruimte is een evenwicht tusschen het goede en het booze.
8. Vanuit dit evenwicht wordt erkend, voor hoeveel het goede vermag tegen het booze, of het booze tegen het goede.
9. De Heer weegt dit daar als in een weegschaal.
10. Dit evenwicht wordt naar den Hemel opgeheven naarmate het booze vermag tegen het goede, en het wordt nedergedrukt naar de hel, naarmate het goede vermag tegen het booze, aangezien het goede vanuit den Hemel dit nederdrukt, en het booze vanuit de hel dit opheft.
11. Dit evenwicht is als een voetenbank voor de Engelen des Hemels, waarin hun goede zijn grens vindt, en waarop het rust.

12. Overeenkomstig den graad, waarin dit evenwicht wordt opgeheven, vermindert de gelukzaligheid van de Engelen des Hemels vanuit hun goedheden en de waarheden daaruit.
13. Wanneer het booze tegen het goede vermag in de landen, vermag de hel tegelijkertijd tegen den Hemel.
14. Vanuit deze dingen blijkt, dat het einde der Kerk aanstaande is, wanneer de macht van het booze de overhand heeft op de macht van het goede.
15. Er wordt gezegd de macht van het goede door waarheden, en de macht van het booze door valscheden, omdat het goede macht heeft door waarheden, en het booze macht heeft door valscheden.

Derde Hoofdstuk

Naarmate De Kerk Uit Het Goede Tot Het Booze Overgaat, Gaat Zij Ook Uit Den Inwendigen Tot Den Uitwendigen Eeredienst Over.

1. Voor zooveel het booze in de Kerk groeit, wordt de mensch der Kerk uitwendig.
2. Voor zooveel de mensch der Kerk uitwendig wordt, wordt, hij tweevoudig, dat is, boos in de inwendige dingen, en schijnbaar goed in de uitwendige dingen.
3. Elk mensch wordt na den dood tenslotte zoo als hij in de inwendige dingen was, maar niet zoo als hij in de uitwendige dingen was.
4. Vandaar komt het ook, dat de wereld, omdat zij naar uitwendige dingen oordeelt, niet erkent, van welken aard de staat der Berk is; dus ook niet, hoe de Kerk afneemt en naar haar einde neigt.
5. Elk mensch heeft een inwendige en een uitwendige, welke de inwendige en de uitwendige mensch worden genoemd.
6. In den inwendigen mensch heerscht de wil, dus de voornaamste liefde des levens; maar in den uitwendigen mensch heerscht het verstand, dat den inwendigen mensch òf openlijk, òf voorzichtig, òf arglistig begunstigt.
7. Indien de inwendige mensch boos en de uitwendige mensch goed is, zoo is gene in dezen een veinzer en een huichelaar.
8. Niet eenig mensch is ten aanzien van den inwendigen mensch goed, tenzij uit den Heer.

Vierde Hoofdstuk

De Voortschrijding Der Kerk Naar Het Einde, En Het Einde Zelf, Wordt In Het Woord Op Zeer Vele Plaatsen Beschreven.

1. De geleidelijke afnemings van het goede en ware, en de aanwassing van het booze en valsche in de Kerk, wordt in het Woord verwoesting en verlating genoemd.
2. De laatste staat, wanneer niets van het goede en ware over is, wordt daar voleinding en beslissing genoemd.
3. Het einde zelf van de Kerk is de volheid.
4. Soortgelijke dingen worden in het Woord ook verstaan onder avond en nacht.
5. En eveneens onder het volgende bij de Profeten en Evangelisten: “Dan zal de zon verduisterd worden, de maan zal haar licht niet geven, de sterren zullen van den hemel vallen, en de krachten der hemelen zullen bewogen worden.”
6. Dan is er geen Kerk meer dan alleen naar den naam; maar nochtans is daar dat overblijfsel, dat de mensch de waarheden kan weten en verstaan, en de goedheden doen, zoo hij wil.

Vijfde Hoofdstuk

In Het Einde Der Kerk Bedreigt Een Algeheele Verdoemenis De Menschen In De Landen En De Engelen In De Hemelen.

1. Elk mensch is in het evenwicht, dat tusschen den Hemel en de hel is, en daaruit in het vrije om te zien en zich te wenden of naar den Hemel of naar de hel.
2. Elk mensch komt na den dood eerst in dit evenwicht, en dus in een soortgelijken staat des levens, als waarin hij in de wereld was.
3. Zij die in de wereld naar den Hemel of naar de hel zagen en zich daarheen wendden, zien en wenden zich na den dood desgelijks daarheen.
4. In het einde der Kerk, wanneer de macht van het booze de overhand heeft op de macht van het goede, wordt dit evenwicht uitgerekt en gevuld uit de boozen, die vanuit de wereld toevloeien.
5. Vandaar wordt dit evenwicht meer en meer opgeheven naar den Hemel, en overeenkomstig de nadering bestookt het de Engelen aldaar.
6. Al diegenen die in dit opgeheven evenwicht zijn, zijn innerlijk helsch en uiterlijk zedelijk.
7. Aangezien dezen van dien aard zijn, streven zij voortdurend daarnaar den Hemel te vernietigen, die boven hen is, hetgeen zij ook doen door arglistigheden vannit de hel, waarmede zij naar hun innerlijke dingen één uitmaken.
8. Vandaar komt het, dat in het einde der Kerk de ondergang en vandaar de verdoemenis ook de Engelen des Hemels bedreigt.
9. Tenzij dan het oordeel geschiedde, zou geen mensch in de landen behouden kunnen worden, noch eenig Engel in de Hemelen in zijn heil kunnen bestaan.

Zesde Hoofdstuk

Jehovah God Nam Door Zijn Komst In De Wereld Deze Algeheele Verdoemenis Weg, En Verlost Daardoor De Menschen In De Landen En De Engelen In De Hemelen.

1. Jehovah God Zelf kwam in de wereld om de menschen en de Engelen te bevrijden uit de aanranding en het geweld der hel, en aldus uit de verdoemenis.
2. Dit deed Hij door worstelingen tegen de hel en door de overwinningen op haar, en Hij onderdrukte haar, stelde haar in orde en onderwierp haar aan Zijn gehoorzaamheid.
3. Na dit oordeel schiep, dat is, vormde Hij ook een nieuwen Hemel, en daardoor een nieuwe Kerk.
4. Hierdoor stelde Jehovah God Zichzelven in de macht om allen te behouden, die in Hem gelooven en Zijn geboden doen.
5. Aldus verlost Hij allen in de geheele wereld en allen in den geheelen Hemel.
6. Dit is het Evangelie, waarvan Hij gebood, dat het in het gansche gebied der landen gepredikt zou worden.
7. Dit Evangelie is voor hen, die berouw hebben, maar niet voor hen, die met opzet Zijn geboden overtreden.

Zevende Hoofdstuk

De Heer Doorstond In De Wereld De Zwaarste Verzoeken Uit De Hellen En Ook Uit De Joodsche Kerk; En Hij Stelde Door Overwinningen Op Deze Alle Dingen In Orde, En Verheerlijkte Tegelijkertijd Zijn Menschelijke; En Aldus Verloste Hij Engelen En Menschen, En Verlost Hen Tot In Het Eeuwige.

1. Alle geestelijke verzoeken zijn worstelingen tegen boosheden en valscheden, bijgevolg tegen de hellen; en deze verzoeken zijn des te zwaarder naarmate zij den geest van den mensch en tegelijk zijn lichaam binnendringen en beide martelen.
2. De Heer doorstond de allertzwaarste verzoeken. aangezien Hij tegen alle hellen streed, en ook tegen de boosheden en valscheden der Joodsche kerk.
3. Zijn verzoeken zijn slechts in het kort beschreven bij de Evangelisten, alleen door worstelingen met beesten, dat is, met de satans in de hel, veertig dagen in de woestijn; en daarna door bestokingen uit den duivel; en tenslotte door Zijn smarten in Gethsemane, en door het wreede lijden op het kruis. Maar Zijn verzoeken of worstelingen met de hellen worden meer in het bijzonder en vollediger beschreven bij de Profeten en bij David; deze verzoeken konden, omdat zij onzichtbaar waren, niet in het licht gesteld worden (Jes. 63).
4. De Heer onderging deze verzoeken om de hellen te onderdrukken, die den Hemel en tevens de Kerk bestookten, en om de Engelen en de menschen uit deze bestoking te bevrijden en hen aldus te behouden.
5. Het einddoel van alle geestelijke verzoeking is de algeheele onderwerping van het booze en van het valsche, dus ook van de hel; voorts tegelijkertijd de algeheele onderwerping van den uitwendigen mensch, want in hem vloeien de boosheden en valscheden vanuit de hel in. Want het gaat in de verzoeken om de heerschappij van het booze over het goede, en van den uitwendigen mensch over den inwendigen; aan welke zijde dan ook de overwinning is, aan die zijde staat ook de heerschappij. Wanneer derhalve de overwinning aan de zijde van het goede staat, heeft het goede de heerschappij over het booze, en ook de inwendige mensch over den uitwendigen.
6. De Heer heeft deze verzoeken geleden van Zijn knapen jaren tot aan den laatsten tijd van Zijn leven, en aldus onderwierp Hij geleidelijk de

- hellen, en verheerlijkte Hij geleidelijk Zijn Menschelijke; en in de laatste verzoeking op het kruis, die de allerzwaarste was, overwon Hij de hellen ten volle, en maakte Hij Zijn Menschelijke Goddelijk.
7. De Heer streed met de hellen en ook tegen de valschheden en boosheden der Joodsche kerk als het Goddelijk Ware zelf of het Woord, dat Hij was; en Hij liet Zichzelf verwerpen, beledigingen aandoen, en dooden, zooals toen de kerk deed met het Woord. Bijna op gelijke wijze werd gedaan met de Profeten, aangezien zij den Heer uitbeeldden ten aanzien van het Woord, bijgevolg met den Heer, die de Profeet zelf was, omdat Hij het Woord zelf was. Dat dit zoo geschied is, was overeenkomstig de Goddelijke orde. ⁸⁾
  8. Even beeld van de overwinningen des Heeren over de hellen, en van de verheerlijking van Zijn Menschelijke, door verzoeken, vertoont zich in de wederverwekking van den mensch; want zooals de Heer de hellen onderwierp en Zijn Menschelijke Goddelijk maakte, evenzoo onderwerpt Hij ze bij den mensch, en maakt hem geestelijk, en aldus verwekt Hij hem weder.
  9. Het is bekend, dat de Heer den mensch ontrukkt uit de kaken van den duivel, dat is, van de hel, en hem tot Zich opheft in den Hemel; en dat Hij dit doet bij den mensch door hem weg te trekken uit de boosheden, hetgeen geschiedt door wroeging en berouw. Deze twee zijn de verzoeken, welke de middelen tot wederverwekking zijn. ⁹⁾

---

8 [KANTTEEKENING:] Aangaande de uitbeeldingen van den staat der Kerk door de Profeten, en ook door Ezechiël, van wien viermaal gezegd wordt, dat hij de ongerechtigheden van het huis Israëls draagt, en dat de Heer de Grootste Profeet werd genoemd, zie men *DE LEER OVER DEN HEER* (n. 16 tot 17).

9 [KANTTEEKENINGEN:] De Heer als Profeet droeg de ongerechtigheden der Joodsche kerk, en Hij nam ze niet weg.

Zijn verheerlijking of de vereniging met het Goddelijke van Zijn Vader, hetwelk in Hem was als de ziel in den mensch, kon niet geschieden dan door wederkeerige werking; het Menschelijke werkt met het Goddelijke samen; evenwel is het voornamelijk uit het Goddelijke, maar nochtans opneming, actie, of reactie uit het Menschelijke als uit Zichzelf.

Maar voor zooveel het verbonden was handelde Hij tegelijkertijd uit beide.

Op gelijke wijze zooals de mensch wederverwekt en geestelijk wordt uit den Heer.

Toen Hij een klein kind was, was Hij als een klein kind; toen Hij een knaap was, en van een knaap, wies Hij in wijsheid (Lukas 2 : 40—50).

Hij kon niet Wijsheid geboren worden, maar het worden overeenkomstig de orde.

Hij schreed voort tot voile verbinding.

Achtste Hoofdstuk

De Verlossing Kon Niet Bewerkt En Daaruit Ook Geen Zaligmaking Gegeven Worden, Tenzij Uit Den Vleeschgeworden God.

1. Het Woord van het Oude en het Nieuwe Testament leert, dat God vleesch geworden is.
2. Alle eeredienst der Kerk vóór God vleesch geworden was, schaduwde Hem of en was gericht op Hem als later vleeschgeworden; en daarvandaan en nergens anders vandaan was die eeredienst Goddelijk.
3. De vleeschgeworden God is Jehovah onze Gerechtigheid, Jehovah onze Verlossing, Jehovah ons Heil, en Jehovah onze Waarheid, en al deze worden verstaan onder de twee namen Jezus Christus.
4. De niet vleesch geworden God kon niet tegen de hellen gestreden en ze overwonnen hebben.
5. De niet vleesch geworden God kon niet verzocht zijn geworden, en nog minder het kruis geleden hebben.
6. De niet vleesch geworden God zou niet gezien en gekend, dus ook niet benaderd, en aldus niet met menschen en Engelen verbonden hebben kunnen worden, tenzij vleeschgeworden door Zichzelven.
7. Het geloof in God niet vleesch geworden is onbestaanbaar, maar alleen in Hem vleeschgeworden.
8. Vandaar komt het, dat door de Ouden werd gezegd, dat niemand God kan zien en leven; en door den Heer, dat niemand de gedaante des Vaders heeft gezien, noch Zijne stem gehoord.
9. Voorts, dat God Zichzelven aan de Ouden zichtbaar vertoond heeft door Engelen in menschelijken vorm, welke vorm uitbeeldend was voor den vleeschgeworden God.
10. Alle werking van God geschiedt uit eersten door laatsten, dus uit Zijn Goddelijke door Zijn Menschelijke. Vandaar komt het, dat God is de Eerste en de Laatste, die was, die is, en die komen zal.
11. In de laatsten van God zijn alle Goddelijke dingen tegelijkertijd; dus in onzen Heer Jezus Christus alle dingen van Zijn Vader.
12. Hieruit volgt, dat de verlossing op geenerlei wijze had kunnen worden bewerkt tenzij uit den vleeschgeworden God.
13. En er kon evenmin zaligmaking mogelijk zijn geweest, tenzij uit den vleeschgeworden God, dus niet dan alleen uit den Heer Verlosser en Zaligmaker; deze zaligmaking is een voortdurende verlossing.

14. Vandaar komt het, dat zij die in den Heer Jezus Christus gelooven, het eeuwige leven hebben; en dat zij die niet in Hem gelooven, dit leven niet hebben. ¹⁰⁾

---

10 [KANTTEKENINGEN:] De verlossing zelve was de onderwerping der hellen en de ordening der Hemelen, en aldus de voorbereiding tot een nieuwe geestelijke Kerk.

Zonder deze verlossing had geen mensch behouden kunnen worden, noch hadden de Engelen in hun staat van gelukzaligheid kunnen blijven bestaan.

De Heer heeft niet alleen de menschen maar ook de Engelen verlost.

De verlossing was een zuiver Goddelijk werk.

Deze verlossing had niet kunnen geschieden dan door den vleesch geworden God.

Het lijden des kruizes was de laatste verzoeking, welke Hij als de Grootste Profeet doorstond, en waardoor Hij ook waarlijk de hellen onderwierp en Zijn Menschelijke verheerlijkte; aldus was het het middel tot verlossing, maar niet de verlossing.

Dat het lijden des kruizes de verlossing zelve was, is een fundamenteele dwaling der kerk.

Deze dwaling, to zamen met de dwaling aangaande de drie Goddelijke personen uit het eeuwige heeft de gansche Kerk dermate verdraaid, dat niet eenige geestelijke rest daarvan over is.

(De dwalingen vanuit de hedendaagsche verlossing waren op te sommen, namelijk dat zij het lijden des kruises is.)

De valscheden des geloofs kunnen niet verbonden worden met het goede der naastenliefde.

Deze achtereenvolgende staten, voorzeggd bij Daniël en bij de Profeten.

Aangaande Christus (Matth. 24).

De Heilige Geest

UNIVERSALIA

- I. DE HEILIGE GEEST IS HET GODDELIJKE, DAT VOORTGAAT UIT DEN EENEN, ONEINDIGEN, ALMACHTIGEN, ALWETENDEN, EN ALOMTEGENWOORDIGEN GOD.
- II. DE HEILIGE GEEST IS IN ZIJN WEZEN DIE GOD ZELF; MAAR IN DE SUBJECTEN, WAARIN HIJ WORDT OPGENOMEN, IS HIJ HET GODDELIJKE, VOORTGAANDE.
- III. HET GODDELIJKE, DAT DE HEILIGE GEEST WORDT GENOEMD, GAAT UIT DIEN GOD ZELF VOORT DOOR ZIJN MENSCHELIJKE, VERGELIJKENDERWIJS ALS DAT WAT UIT DEN MENSCH VOORTGAAT, DAT IS, WAT HIJ LEERT EN WERKT, UIT ZIJN ZIEL DOOR ZIJN LICHAAM.
- IV. HET GODDELIJKE, DAT DE HEILIGE GEEST WORDT GENOEMD, VOORTGAANDE UIT GOD DOOR ZIJN MENSCHELIJKE, GAAT DOOR DEN ENGELENHEMEL HEEN, EN DOOR DEZEN IN DE WERELD, DUS DOOR DE ENGELEN IN DE MENSCHEN.
- V. VAN DAAR DOOR DE MENSCHEN TOT DE MENSCHEN, EN IN DE KERK VOORNAMELIJK DOOR DE GEESTELIJKEN TOT DE LEEKEN. HET HEILIGE WORDT VOORTDUREND GEGEVEN, EN HET TREEDT TERUG WANNEER MEN NIET TOT DEN HEER GAAT.
- VI. HET GODDELIJKE, VOORTGAANDE, DAT DE HEILIGE GEEST WORDT GENOEMD, IS IN DEN EIGENLIJKEN ZIN HET HEILIGE WOORD, EN DAAR HET GODDELIJK WARE.
- VII. EN ZIJN WERKING IS ONDERRICHTING, HERVORMING, EN WEDERVERWEKKING, EN DAARUIT LEVENDMAKING EN ZALIGMAKING.
- VIII. VOOR ZOOVEEL IEMAND HET GODDELIJK WARE KENT EN ERKENT, DAT VOORTGAAT UIT DEN HEER, KENT EN ERKENT HIJ GOD; EN VOOR ZOOVEEL IEMAND DIT GODDELIJK WARE DOET, IS HIJ IN DEN HEER EN DE HEER IN HEM.
- IX. DE GEEST, TEN OPZICHTE VAN DEN MENSCH, IS ZIJN INZICHT, EN AL WAT DAARUIT VOORTGAAT ALS ZIJN WERKING EN KRACHT.

Eerste Hoofdstuk

De Heilige Geest Is Het Goddelijke, Dat Voortgaat Uit Den Eenem, Oneindigen, Almachtigen, Alwetenden, En Alomtegenwoordigen God, Door Zijn In De Wereld Aangenomen Menschelijke.

1. De Heilige Geest is niet een God op zichzelf of afzonderlijk, en ook gnat hij niet voort uit God door den Zoon als een persoon uit personen, volgens de leer der huidige kerk.
2. Dit is volslagen ongerijmd, want de definitie van “persoon” is, dat het niet een deel en hoedanigheid in een ander is, maar wat op zichzelf bestaat.
3. Voorts wordt gezegd, dat hoewel de eigenschap en hoedanigheid van den een gescheiden zijn van die van den ander, zij nochtans uit één en ondeelbaar wezen zijn.
4. Hieruit vloeit onvermijdelijk niet slechts de voorstelling maar ook de belijdenis van drie goden voort, die evenwel krachtens het Christelijk geloof niet drie maar één genoemd moeten worden, volgens de geloofsbelijdenis van Athanasius.
5. De waarheid is, dat er uit het eeuwige of vóór de schepping niet drie personen waren, waarvan een ieder God was, dus niet drie oneindigen, drie ongeschapenen, drie onmetelijken, eeuwigen, almachtigen, maar Eén.
6. Maar na de schepping heeft de Goddelijke Drievuldigheid een oorsprong genomen, aangezien toen vanuit den Vader de Zoon geboren werd, en uit den Vader door den Zoon het Heilige voortgaat, dat de Heilige Geest wordt genoemd.
7. Hieruit volgt, aangezien de Vader de Ziel en het Leven des Zoons is, en de Zoon het Menschelijk Lichaam des Vaders, en de Heilige Geest het Goddelijke, voortgaande, dat zij medezelfstandig zijn; en vandaar, dat zij niet afzonderlijk maar in verbinding bestaan.
8. En aangezien de eigenschap van den een, overeenkomstig de orde, afgeleid wordt en overgaat in den ander, en uit dezen in den derde, zijn zij één Persoon, dus één God.
9. Vergelijkenderwijze, zooals in ieder Engel en in ieder mensch elke werking voortgaat uit de ziel door het lichaam.
10. De door de Heilige Schrift verlichte rede wordt dit gewaar; bijgevolg is er een Drievuldigheid van Persoon, welke een Drievuldigheid van

God is, maar niet een drievuldigheid van personen, aangezien deze een drievuldigheid van goden is.

Tweede Hoofdstuk

De heilige geest, die uit den eenen god door zijn menselijke voortgaat, is in zijn wezen dezelfde god, maar hij is naar den schijn voor de subjecten, die in de ruimten zijn, het goddelijke, voortgaande.

1. Van welken aard God was vóór de schepping, van dien aard is Hij na deze; dus van welken aard Hij was uit het eeuwige, van dien aard is Hij tot in het eeuwige.
2. God was vóór de schepping niet in uitgebreide ruimte, dus evenmin na de schepping, tot in het eeuwige.
3. Bijgevolg is God in ruimte zonder ruimte, en in tijd zonder tijd.
4. Dus is de Heilige Geest, die voortgaat uit den eenen God door Zijn Menselijke, dezelfde God.
5. Van God kan, omdat Hij overal dezelfde is, niet gezegd worden dat Hij voortgaat, dan alleen naar den schijn voor de ruimten, daar deze voortgaan; bijgevolg naar den schijn voor de subjecten, die in de ruimten zijn.
6. En aangezien deze in de geschapen wereld zijn, volgt, dat de Heilige Geest daar het Goddelijke is, voortgaande.
7. De Alomtegenwoordigheid Gods bewijst ten volle, dat de Heilige Geest het Goddelijke is, voortgaande uit den eenen en ondeelbaren God, en niet een God als een persoon op zichzelf.

Derde Hoofdstuk

Het Goddelijke, Dat De Heilige Geest Wordt Genoemd, Voortgaande Uit God Door Zijn Menschelijke, Gaat Door Den Engelenhemel Heen In De Wereld, Dus Door De Engelen In De Menschen.

1. De eene God in Zijn Menschelijke is boven den Engelenhemel, daar verschijnende als Zon, waaruit de liefde als warmte en de wijsheid als licht voortgaat.
2. Aldus vloeit het Heilige Gods, hetwelk de Heilige Geest wordt genoemd, in volgorde in de Hemelen; onmiddellijk in den hoogsten Hemel, die de derde wordt genoemd; onmiddellijk en ook middellijk in den middelsten Hemel, die de tweede wordt genoemd; desgelijks in den laatsten Hemel, die de eerste wordt genoemd.
3. Het vloeit door deze Hemelen in de wereld, en door deze in de menschen aldaar.
4. Evenwel zijn de Engelen des Hemels niet de Heilige Geest.
5. Alle Hemelen te zamen met de Kerken in de landen zijn in het gezicht des Heeren als één Mensch.
6. De Heer alleen is de ziel en het leven van dien Mensch, en allen die beziel worden en leven uit Hem, zijn Zijn lichaam. Vandaar komt, dat gezegd wordt, dat de geloovigen het lichaam des Heeren maken, en dat zij in Hem zijn, en Hij in hen.
7. De Heer vloeit in de Engelen des Hemels en in de menschen der Kerk in een zekere gelijkenis zooals de ziel in het lichaam bij den mensch.

Vierde Hoofdstuk

Van Daar Door De Menschen Tot De Menschen, En In De Kerk Voornamelijk Door De Geestelijken Tot De Leeken.

1. Niemand kan den Heiligen Geest ontvangen tenzij uit den Heer Jezus Christus, omdat hij uit God den Vader voortgaat door Hem, en onder den Heiligen Geest het Goddelijke, voortgaande, wordt verstaan.
2. Niemand kan den Heiligen Geest, dat is, het Goddelijk Ware en Goede, ontvangen, dan alleen hij die onmiddellijk tot den Heer gaat, en tevens in minne (in dilectione) is.
3. De Heilige Geest, dat is, het Goddelijke, voortgaande, wordt nooit des menschen, maar hij is bestendig des Heeren bij hem.
4. Daarom kleeft het Heilige, dat onder den Heiligen Geest wordt verstaan, nooit aan, en evenmin blijft het, dan alleen zoolang de mensch die het ontvangt en in den Heer gelooft, èn tevens in de Leer van het ware vanuit het Woord èn in een daaraan overeenkomstig leven is.
5. Het Heilige, dat onder den Heiligen Geest wordt verstaan, wordt niet uit den mensch in den mensch overgedragen, maar uit den Heer door den mensch in den mensch.
6. God de Vader zendt niet den Heiligen Geest, dat is, Zijn Goddelijke, door den Heer in den mensch, maar de Heer zendt hem uit God den Vader. ¹¹⁾
7. De geestelijke moet, omdat hij vanuit het Woord de Leer heeft to leeren aangaande den Heer, en aangaande de verlossing en zaligmaking uit Hem, ingewijd worden door de belofte van den Heiligen Geest, en door de uitbeelding van zijn overdracht; maar hij wordt door den geestelijke opgenomen overeenkomstig het geloof van zijn leven.

---

11 [KANTTEKENINGEN:] De Heilige Geest is de Goddelijke werking en kracht, voortgaande uit den eenen God.

Hij gaat voort vanuit den Heer en uit God den Vader.

Hij gaat voort vanuit den Heer uit God den Vader, en niet omgekeerd.

8. Het Goddelijke, dat onder den Heiligen Geest wordt verstaan, gaat voort uit den Heer door de geestelijkheid tot de leeken door predikingen, overeenkomstig de opneming van de Leer der waarheid daaruit. ¹²⁾
9. En door het sacrament van het Heilig Avondmaal, overeenkomstig het daaraan voorafgaande berouw.

---

12 [KANTTEKENINGEN:] Hij gaat voort tot de geestelijken, en uit dezen tot de leeken. Hij vloeit in de menschen in die in den Heer gelooven en, indien overeenkomstig de orde, in de geestelijken, en aldus door dezen in de leeken.

Vijfde Hoofdstuk

Het Goddelijke, Voortgaande, Dat De Heilige Geest Wordt Genoemd, Is In Den Eigenlijken Zin Het Woord, Waar Het Heilige Gods Is.

1. Het Woord is het Heilige zelf in de Christelijke Kerk vanuit het Goddelijke des Heeren, dat daarin is en daaruit is. Derhalve is het Goddelijke, voortgaande, dat de Heilige Geest wordt genoemd, in den eigenlijken zin het Woord en het Heilige Gods. ¹³⁾
2. Dat de Heer het Woord is, komt omdat dit uit den Heer is, en aangaande den Heer, en dus in zijn wezen de Heer zelf is.
3. De Heer is, aangezien Hij het Woord is, alleen Heilig, en Hij is de Heilige Israëls, die zoo vaak bij de Profeten genoemd wordt, over wien daar ook gezegd wordt, dat Hij de alleene God is.
4. Vandaar komt het, dat de plaats waar de ark was in den tabernakel — aangezien daarin de Wet was, het beginsel des Woords, waarover het verzoendeksel was, en daarover de cherubim, welke dingen alle den Heer als het Woord betekenden — het Heiligdom en het Heilige der Heiligen werd genoemd.
5. Vandaar komt het ook, dat het Nieuwe Jeruzalem, dat de Kerk is die tot den Heer alleen gaat en de waarheden vanuit Zijn Woord put, heilig wordt genoemd, en ook stad der heiligheid; en de menschen, in wie deze Kerk is, volk der heiligheid; deze Kerk is ook het koninkrijk der heiligen, hetwelk tot in het eeuwige zal bestaan (bij Daniël).
6. De Profeten en de Apostelen worden, omdat het Woord door hen geschreven werd, heilig genoemd.
7. De Heilige Geest wordt, vanuit het Heilige Woord hetwelk uit den Heer wordt geleerd, de Geest der Waarheid genoemd, waarvan de Heer zegt, dat hij niet vanuit zichzelf maar vanuit den Heer spreekt; voorts dat Hijzelf die is.
8. Dat hem die een woord spreekt tegen den Heiligen Geest dit niet vergeven wordt, komt, omdat hij de Goddelijkheid des Heeren en de heiligheid des Woords loochent; want dezulke heeft geen godsdienst.
9. Dat hem die een woord spreekt tegen den Zoon des Menschen dit vergeven wordt, komt, omdat het dengene vergeven wordt die loochent dat dit en dat het Goddelijk Ware vanuit het Woord in de Kerk is, zoo

---

13 [KANTTEKENING:] Hij gaat voort uit den Heer door het Woord.

hij alleen gelooft, dat in het Woord en vanuit het Woord de Goddelijke waarheden zijn. De Zoon des Menschen is het Goddelijk Ware vanuit het Woord in de Kerk; en dit kan niet door allen gezien worden.

Zesde Hoofdstuk ¹⁴⁾

Zevende Hoofdstuk

Achtste Hoofdstuk ¹⁵⁾

---

14 [KANTTEEKENING:] De Goddelijke kracht en werking, die verstaan wordt onder den Heiligen Geest, is: onderrichting, hervorming, wederverwekking, en overeenkomstig deze: levendmaking, heiliging, en rechtvaardiging; en overeenkomstig deze: reiniging van boosheden, vergeving der zonden, en zaligmaking.

15 [KANTTEEKENINGEN:] Onder des menschen geest wordt zijn inzicht verstaan, en dus is hij ook, vanuit dien voortgaande, zijn werking en kracht.

De Goddelijke Drievuldigheid

(Op te merken)

- (1.) De voorstelling van het gewone volk aangaande de Goddelijke Drievuldigheid is deze, dat God de Vader in de hoogte zit, en Zijn Zoon aan Zijn rechterhand, en dat zij den Heiligen Geest tot de menschen zenden.
- (2.) De voorstelling van de geestelijkheid aangaande de Drievuldigheid is deze, dat er drie personen zijn, van wie een ieder God en Heer is, en dat de drie één en hetzelfde wezen hebben.
- (3.) De voorstelling van de wijzen vanuit de geestelijkheid is deze, dat er drie mededeelbare eigenschappen en hoedanigheden zijn; maar onder drie personen worden onmededeelbare verstaan.
- (4.) De Goddelijke Drievuldigheid is vanuit de Heilige Schrift en vanuit de rede.
- (5.) Vanuit een drievuldigheid van personen volgt onvermijdelijk een drievuldigheid van goden.
- (6.) Zoo God één is, is de Drievuldigheid Gods noodzakelijk, en dus een Drievuldigheid van Persoon.
- (7.) De Drievuldigheid Gods, welke ook een Drievuldigheid van Persoon is, is in den vleeschgeworden God of Jezus Christus.
- (8.) Het wordt bevestigd vanuit de Heilige Schrift.
- (9.) En ook vanuit de rede (namelijk dat er een drievuldigheid in elk mensch is).
- (10.) De Apostolische Kerk dacht nooit aan een drievuldigheid van personen; vanuit de geloofsbelijdenis.
- (11.) De drievuldigheid van personen werd voor het eerst uitgevonden door het Nicaenische Concilie.
- (12.) Daaruit werd zij afgeleid in de kerken na dit concilie, tot aan den huidige tijd toe.
- (13.) Niet eerder dan heden kon deze leer recht gezet worden.
- (14.) De drievuldigheid van personen heeft de gansche Kerk verdraaid, en alle en elk der dingen daarvan vervalscht.
- (15.) Allen zeggen dat zij het bevattingvermogen te boven gaat, en dat het verstand gevangen gehouden moet worden onder de gehoorzaamheid aan het geloof. Wat is een uit het eeuwige geboren Zoon?

(16.) In den Heer is de Drievuldigheid één, en in de Drievuldigheid is de Eenheid.

Eerste Hoofdstuk

Er Is Een Goddelijke Drievuldigheid, Namelijk Vader, Zoon, En Heilige Geest.

1. De Eenheid Gods is erkend en opgenomen in het gansche gebied der landen waar godsdienst en gezonde rede is.
2. Daarom kon de Drievuldigheid Gods niet bekend zijn; want indien zij bekend was geweest, ja, indien zij zelfs alleen maar uitgesproken was geworden, zou de mensch aangaande de Drievuldigheid Gods aan een veelheid van goden hebben gedacht, welke de godsdienst en ook de gezonde rede verfoeien.
3. Daarom kon de Drievuldigheid Gods niet gekend worden, tenzij vanuit openbaring, dus niet anders dan vanuit het Woord; evenmin kon zij opgenomen worden, tenzij de Drievuldigheid ook de Eenheid Gods is, want anders zou het een tegenstrijdigheid zijn, die baart wat niet is.
4. De Drievuldigheid Gods bestond niet daadwerkelijk voordat de Zoon Gods, de Zaligmaker der wereld, was geboren; en ook niet eerder de Eenheid in de Drievuldigheid en de Drievuldigheid in de Eenheid.
5. Het heil van het menschelijk geslacht hangt of van de Drievuldigheid Gods welke tevens de Eenheid is.
6. Onder de Drievuldigheid Gods welke tevens de Eenheid is, wordt de Goddelijke Drievuldigheid in één Persoon verstaan.
7. De Heer de Zaligmaker der wereld leerde, dat er een Goddelijke Drievuldigheid is, namelijk Vader, Zoon, en Heilige Geest: Want Hij gebood den discipelen, dat zij doopen zouden in den naam des Vaders, des Zoons, en des Heiligen Geestes. Ook zeide Hij, dat Hij tot hen vanuit den Vader den Heiligen Geest zou zenden. Ook noemde Hij meermalen den Vader, en Zichzelven Zijn Zoon, en Hij blies op de discipelen, zeggende: “Ontvangt den Heiligen Geest.” Verder, toen Jezus gedoopt werd in de Jordaan, ging een stem vanuit den Vader uit, zeggende: “Deze is Mijn beminde Zoon”, en de Geest verscheen onder de gedaante van een duif op Hem. Ook zeide de Engel Gabriël tot Maria: “De Heilige Geest zal over u komen, en de Kracht des Allerhoogsten zal u overschaduwē, en het Heilige dat vanuit u geboren zal worden, zal de Zoon Gods genoemd worden”; de Allerhoogste is God de Vader.

Ook de Apostelen noemen in hun brieven meermalen den Vader, den Zoon, en den Heiligen Geest; en Johannes in zijn eersten brief: “Er zijn drie, die getuigen in den Hemel, de Vader, het Woord, en de Heilige Geest”; enz.

Tweede Hoofdstuk

Deze Drie, Vader, Zoon, En Heilige Geest, Zijn Drie Wezenlijkheden Van Den Éenen God Aangezien Zij Één Zijn, Gelijk Ziel, Lichaam, En Werking Één Zijn Bij Den Mensch.

1. De Goddelijke Drievuldigheid welke tevens de Eenheid is, kan geenszins door wien ook begrepen worden tenzij als ziel, lichaam, en de werking, voortgaande, bij den mensch; bijgevolg tenzij het Goddelijke zelf, dat de Vader wordt genoemd, de ziel is, het Menschelijke, dat de Zoon wordt genoemd, het lichaam der ziel is, en de Heilige Geest de werking, voortgaande.
2. Daarom wordt in de Christelijke Kerk overal erkend, dat in Christus God en Mensch, dat is, het Goddelijke en het Menschelijke, één Persoon zijn, zooals ziel en lichaam in den mensch. Dit wordt daar erkend vanuit de geloofsbelijdenis van Athanasius.
3. Wie derhalve de eenheid van ziel en lichaam en de werking daaruit kent, kent de Drievuldigheid en tegelijkertijd de Eenheid Gods, in een zekere schaduw.
4. De redelijke mensch weet of kan weten, dat de ziel van den zoon vanuit den vader is, en dat de ziel zich met een lichaam bekleedt in de baarmoeder van de moeder, en dat daarna vanuit beide alle werking voortgaat.
5. Wie de vereeniging van ziel en lichaam weet, weet ook of kan weten, dat het leven van de ziel in het lichaam is, en dat dus het leven van het lichaam het leven van de ziel is.
6. Bijgevolg, dat de ziel leeft, derhalve voelt en werkt, in het lichaam en vanuit het lichaam; en dat het lichaam leeft, voelt, en werkt vanuit zichzelf, wanneer vanuit de ziel.
7. Dit komt, omdat alle dingen der ziel des lichaams en alle dingen des lichaams der ziel zijn; hieruit en niet uit iets anders is hun vereeniging.
8. Het is slechts een schijn dat de ziel afzonderlijk werkt uit zichzelf door het lichaam, terwijl zij toch werkt in het lichaam en vanuit het lichaam.
9. Vanuit deze dingen kan de redelijke mensch, die het verkeer van ziel en lichaam kent, de volgende woorden des Heeren begrijpen: De Vader en Hij zijn één; alle dingen des Vaders zijn de Zijne, en al Zijne dingen zijn des Vaders; alle dingen des Vaders komen tot Hem; de Vader heeft alle dingen in de hand des Zoons gegeven; evenals de Vader werkt, zoo werkt ook de Zoon; wie den Zoon ziet en kent, ziet en kent ook den

Vader; zij, die één zijn in den Zoon, zijn één in den Vader; niemand heeft den Vader gezien dan de Zoon, die in den schoot des Vaders is, en die Hem heeft verklaard; de Vader is in den Zoon, en de Zoon in den Vader; niemand komt tot den Vader dan door den Zoon; zooals de Vader het leven heeft in Zichzelven, zoo heeft Hij den Zoon gegeven, het leven to hebben in Zichzelven; in Jezus Christus woont al de volheid der Godheid lichamelijk; behalve tal van andere dingen. Onder den Zoon wordt daar het Menschelijke des Vaders verstaan.

10. Vanuit deze dingen volgt, dat de Goddelijkheid en de Ziel van den Zoon Gods, onzen Zaligmaker, niet onderscheiden twee zijn, maar een en hetzelfde. Dat de Zoon Gods het Menschelijke van God den Vader is, werd boven ten volle aangetoond; want wat baarde Maria, de moeder, anders dan het Menschelijke, waarin het Goddelijke vanuit God den Vader was?

Vandaar werd Hij uit geboorte de Zoon Gods genoemd; want de Engel Gabriël zeide tot Maria: “Het Heilige dat vanuit u geboren zal worden, zal de Zoon Gods genoemd worden”; en het Heilige dat vanuit Maria geboren werd, was het Menschelijke waarin het Goddelijke vanuit den Vader was.

Derde Hoofdstuk

Voordat De Wereld Geschapen Was, Was De Drievuldigheid Gods Niet.

1. Dat God één is, leert de Heilige Schrift, en de uit den Heer verlichte rede ziet het daar en daaruit. Maar dat God drieëinig was voordat de wereld geschapen was, leert de Heilige Schrift niet, en de daaruit verlichte rede ziet het niet. Wat bij David wordt gezegd aangaande den Zoon: “Heden heb Ik U verwekt” is niet uit het eeuwige maar in de volheid des tijds; want de toekomst in God is tegenwoordig, dus heden; desgelijks als dit bij Jesaja: “Een Knaap is ons geboren, een Zoon is ons gegeven, wiens naam is God, Held, Vader der eeuwigheid.”
2. Welk redelijk gemoed, wanneer het hoort, dat er voordat de wereld geschapen was, drie Goddelijke personen waren, Vader, Zoon, en Heilige Geest genaamd, zegt niet bij zichzelf, wanneer het over hen nadenkt: “Wat is, dat de Zoon geboren is uit God den Vader uit het eeuwige; en hoe kon Hij geboren worden? Voorts, wat is de Heilige Geest, voortgaande uit God den Vader door den Zoon uit het eeuwige? En hoe kon hij voortgaan en een God op zichzelf worden? Of hoe kon een persoon een persoon uit het eeuwige verwekken; en beiden een persoon voortbrengen? Is een persoon niet een persoon? Hoe kunnen drie personen, waarvan een ieder God is, verbonden worden in één God, anders dan in één persoon? En toch druischt het laatstgenoemde tegen de theologie in, maar het eerstgenoemde gaat met haar samen. Hoe kan de Godheid onderscheiden worden in drie personen, en nochtans niet in drie goden, terwijl toch elk persoon een God is? Hoe kan het Goddelijk Wezen, dat één, hetzelfde, en ondeelbaar is, in een aantal vallen, bijgevolg òf verdeeld òf vermenigvuldigd worden? En hoe kunnen drie Goddelijke personen to zamen zijn en beraadslagen in het niet uitgebreide van ruimte, zooals er was voordat de wereld geschapen was? Hoe konden uit Jehovah God, die één is, en daaruit alleen oneindig, onmetelijk, eeuwig, almachtig, drie Zijns gelijken voortgebracht worden? Hoe kan een drievuldigheid van personen opgevat worden in de Eenheid Gods, en de Eenheid Gods in een drievuldigheid van personen?” Behalve dat de voorstelling van een meervoudigheid de voorstelling van de eenheid vernietigt, en omgekeerd. Misschien zou men ook kunnen denken, dat, indien dit mogelijk was, het ook mogelijk was geweest voor de Grieken

en Romeinen om al hun goden, die er velen waren, alleen door de identiteit van het wezen tot één God samen te brengen.

3. Het redelijk gemoed zou onder het wenden en keeren van een drievuldigheid van personen in de Godheid uit het eeuwige ook kunnen overwegen, voor wie het van nut was, dat voordat de wereld geschapen was een Zoon geboren was, en dat de Heilige Geest uit den Vader door den Zoon uitging? “Was het van nut, dat drie [beraadslaagden] hoe het heelal geschapen zou worden, en dat aldus drie het scheppen zouden? terwijl toch het heelal uit één God geschapen werd. Noch was het [van nut], dat de Zoon verlossen zou, terwijl toch de verlossing geschied is nadat de wereld geschapen was in de volheid des tijds; noch was het [van nut], dat de Heilige Geest zou heiligen, daar er nog geen mensch was, die geheiligd moest worden. Indien deze nutten derhalve in de voorstelling van God waren, bestond deze in werkelijkheid nochtans niet vóór de wereld, maar daarna. Hieruit volgt, dat de Drievuldigheid uit het eeuwige niet een werkelijke Drievuldigheid maar een ideëele was; en meer nog een drievuldigheid van personen.”
4. Wie in de Kerk kan, wanner hij de geloofsbelijdenis van Athanasius leest, dit verstaan, namelijk dat het vanuit de Christelijke waarheid is, dat elk persoon af zonderlijk God is, en dat het evenwel vanuit den katholieken godsdienst niet veroorloofd is drie goden te tellen? Is niet op deze wijze voor hem de godsdienst iets anders dan de waarheid? en dat de drie personen vanuit de waarheid drie goden zijn, maar dat zij vanuit den godsdienst één God zijn?
5. Een drievuldigheid van personen in de Godheid voordat de wereld was geschapen, is niet opgekomen in eenig gemoed, van den tijd van Adam of tot aan de Komst des Heeren, zooals blijkt uit het Woord van het Oude Testament en uit de geschiedenissen aangaande den godsdienst der Ouden.

Evenmin is het opgekomen in het gemoed der Apostelen, zooals blijkt vanuit hun geschriften in het Woord.

Evenmin is het opgekomen in eenig gemoed in de Apostolische Kerk, die bestond vóór het Nicaënische Concilie, zooals blijkt uit de Apostolische geloofsbelijdenis, waarin niet eenige Zoon uit het eeuwige, maar de uit de maagd Maria geboren Zoon wordt genoemd.

Een drievuldigheid van personen uit het eeuwige is niet alleen boven de rede, maar tegen haar.

Het is tegen de rede dat drie personen het heelal schiepen; dat er drie personen waren, en ieder God, en niet drie goden maar één, en dan drie personen en niet één Persoon.

Zal niet de toekomstige Nieuwe Kerk de eeuw der oude kerk duister of barbaarsch noemen, toen zij drie goden vereerden? Desgelijks zijn die dingen onredelijk, welke zij vanuit deze drievuldigheid afleidden.

6. Een drievuldigheid van personen in de Godheid uit het eeuwige werd voor het eerst uit het Nicaenische Concilie in omloop gebracht, zooals blijkt uit de twee geloofsbelijdenissen, de Nicaenische en de Athanasische, en daarna werd zij als het voornaamste dogma en als het hoofd der leeren door de kerken na dit concilie aangenomen tot op den huidigen dag.

Er waren twee oorzaken waarom deze drievuldigheid uit het Nicaenische Concilie in omloop werd gebracht; de eerste was, dat zij niet wisten hoe anders de ergernissen te verstrooien van Arius, die de Godheid van den Heer loochende; de tweede was, omdat zij de dingen niet verstonden, die geschreven zijn door Johannes den Evangelist (hfdst. 1 : 1, 2, 10, 14; hfdst. 16 : 28; hfdst. 17 : 5).

(Hoe deze dingen moeten worden verstaan, zie men boven.)

7. Dat van de Godheid voordat de wereld geschapen was volgens het Nicaenische Concilie en de kerken daarna geloofd werd, dat zij uit drie personen bestaat, waarvan een ieder God was, en dat uit de eerste persoon een tweede werd geboren, en dat vanuit deze twee een derde uitging, is niet alleen boven het verstand maar ook daartegen, en een geloof van een paradox, welke tegen de rede van het verstand is. Het is een geloof, waarin niet iets van de Kerk is, maar het is een overreding van het valsche, welke en zoodanig bestaat bij hen, die in godsdienstige dingen waanzinnig zijn; maar nochtans wordt hier “waanzinnig zijn in godsdienstige dingen” niet gezegd van hen, die de tegenstrijdigheden en het indruischen tegen de Heilige Schrift niet zien, en ze toch gelooven; dus het is niet gezegd van het Nicaenische Concilie, noch van de kerken na hetzelfde uit hetzelfde, omdat zij niet zagen.

Vierde Hoofdstuk

De Drievuldigheid Gods Is Geworden Nadat De Wereld Geschapen Was, En Daadwerkelijk In De Volheid Des Tijds, En Toen In Den Vleeschgeworden God, Die Is De Heer, De Zaligmaker Jezus Christus.

1. Dat de Drievuldigheid Gods voordat de wereld geschapen was niet bestond en ook niet kon bestaan, voorts, dat er drie wezenlijkheden van één Persoon in God Mensch zijn, in verband waarmede gesproken wordt van de Drievuldigheid Gods, werd boven aangetoond.
2. Dat God als het Woord in de wereld kwam, en in de Maagd Maria het Menschelijke aannam, en dat het daaruit geboren Heilige werd genoemd Zoon des Allerhoogsten, Zoon Gods, Eenigverwekte Zoon, is bekend vanuit het Oude Woord, waar het voorzegd, en vanuit het Nieuwe Woord, waar het beschreven wordt.
3. Daar nu God de Allerhoogste, die de Vader is, door Zijn Goddelijke, voortgaande, dat de Heilige Geest is, in de Maagd Maria het Menschelijke ontving, zoo volgt, dat het vanuit deze ontvangenis geboren Menschelijke de Zoon is, en het ontvangend Goddelijke de Vader is, en dat beide to zamen is de Heer God Zaligmaker Jezus Christus, God en Mensch.
4. Ook volgt, dat het Goddelijk Ware, dat het Woord is, waarin het Goddelijk Goede is, uit den Vader, het zaad was, vanuit hetwelk het Menschelijke is ontvangen. Vanuit het zaad is de ziel, en door de ziel is het lichaam.
5. Ter bevestiging zal deze verborgenheid vermeld worden: de geestelijke oorsprong van alle menschelijk zaad is het ware vanuit het goede; maar niet het Goddelijk Ware vanuit het Goddelijk Goede, in zijn oneindig en ongeschapen wezen als in den Heer, maar in zijn eindigen en geschapen vorm. (Men zie *DE VERRUKKINGEN DER WIJSHEID AANGAANDE DE ECHELIJKE LIEFDE*, n. 220, 245).
6. Het is bekend, dat de ziel een lichaam aan zich toevoegt, om haar te dienen tot het werken van nutten, en dat zij zich daarna met het lichaam verbindt zooals het dient, en zulks totdat de ziel des lichaams, en het lichaam der ziel wordt. Dit is het, wat de Heer zegt, dat Hij in den Vader, en de Vader in Hem is.
7. Vanuit deze dingen volgt, dat de Drievuldigheid Gods nadat de wereld geschapen was geworden is, en toen in den vleeschgeworden God, die is de Heer Zaligmaker Jezus Christus.

Vijfde Hoofdstuk

De Drievuldigheid Van Personen In De Godheid Is Vanuit Het Nicaenische Concilie, En Daaruit In De Katholieke Kerk, En Na Hetzelve; Daarom Is Zij De Nicaenische Drievuldigheid Te Noemen. Maar De Drievuldigheid Gods In Één Persoon, Den Heer God Zaligmaker, Is Vanuit Christus Zelf, En Daaruit In De Apostolische Kerk; En Daarom Is Zij De Christelijke Drievuldigheid Te Noemen; En Deze Drievuldigheid Gods Is De Drievuldigheid Der Nieuwe Kerk.

1. Er zijn drie samenvattingen van de leer der Christelijke Kerk aangaande de Goddelijke Drievuldigheid en Eenheid tevens, welke DE APOSTOLISCHE, DE NICAENISCHE, EN DE ATHANASISCHE GELOOFSBELIJDENIS worden genoemd. De APOSTOLISCHE GELOOFSBELIJDENIS werd geschreven door mannen, die de Apostolische Vaders worden genoemd; de NICAENISCHE GELOOFSBELIJDENIS door een vergadering van bisschoppen en priesters, die door Keizer Constantijn werden samengeroepen in de stad Nicaea, om de ergernissen van Arius aangaande de geloochende Godheid van den Zoon Gods te verstrooien; en de ATHANASISCHE GELOOFSBELIJDENIS door iemand of door eenigen na dit concilie. Deze drie Geloofsbelijdenissen werden door de Christelijke Kerk als de oekumenische en katholieke, dat is, als de algemeenheden der leer aangaande God den Vader, den Zoon, en den Heiligen Geest, erkend en opgenomen.
2. DE APOSTOLISCHE GELOOFSBELIJDENIS leert aldus: *Ik geloof in God, den almachtigen Vader, den Schepper van hemel en aarde; in Jezus Christus, Zijnen Zoon, onzen Heer; die ontvangen is van den Heiligen Geest, geboren vanuit de Maagd Maria.... Ik geloof in den Heiligen Geest; ens.* DE NICAENISCHE GELOOFSBELIJDENIS leert aldus: *Ik geloof in één God, den almachtigen Vader, den Maker van hemel en aarde.... En in één Heer Jezus Christus, den eenigverwekten Zoon Gods, en geboren vanuit den Vader vóór de eeuwen; verwekt, niet gemaakt, medezelfstandig met den Vader, door wien alle dingen zijn gemaakt; die... nederdaalde vanuit den hemel, en vleesch geworden is van den Heiligen Geest vanuit de Maagd Maria, en Mensch werd.... En in den Heiligen Geest, Heer en Levendmakende, die vanuit den Vader en den Zoon voortgaat; die met den Vader en den Zoon tegelijk aangebeden en verheerlijkt wordt; die gesproken heeft door de Profeten. ...* DE ATHANASISCHE GELOOFSBELIJDENIS leert aldus: *Het katholieke geloof is het volgende: Dat wij één God in de Drievuldigheid,*

en de Drievuldigheid in de Eenheid vereeren. ... Een andere is de Persoon des Vaders, een andere des Zoons, en een andere des Heiligen Geestes; ... De Vader is ongeschapen, onmetelijk, eeuwig, almachtig, God en Heer; desgelijks de Zoon, en desgelijks de Heilige Geest; en nochtans zijn het niet drie ongeschapenen, onmetelijken, eeuwigen, almachtigen, Goden en Heeren, maar één. De Zoon is uit den Vader alleen; niet gemaakt, noch geschapen, maar verwekt. De Heilige Geest is uit den Vader en den Zoon; niet gemaakt, noch geschapen, noch verwekt, maar voortgaande. In deze Drievuldigheid is niets eerder en later, en niets grooter en kleiner; maar al de drie Personen zijn mede-eeuwig en mede-gelijk. Maar daar wij door de Christelijke waarheid gedwongen worden, elk Persoon afzonderlijk als God en Heer te belijden, zoo wordt het ons door den katholieken godsdienst verboden, drie Goden of drie Heeren te zeggen. Verder leert zij aangaande den Heer Jezus Christus aldus: Ofschoon Hij is God en Mensch, zijn zij nochtans niet twee, maar één Christus.

3. Vanuit deze gegevens in de drie geloofsbelijdenissen kan men opmaken, hoe in een elk de Drievuldigheid Gods in de Eenheid, en de Eenheid in de Drievuldigheid wordt verstaan.

Want de APOSTOLISCHE geloofsbelijdenis leert aangaande God den Vader, dat Hij de Schepper van het heelal is; aangaande Zijnen Zoon, dat Hij ontvangen is uit den Heiligen Geest, en geboren vanuit de Maagd Maria; en aangaande den Heiligen Geest, dat Hij is.

De NICAENISCHE geloofsbelijdenis echter leert aangaande God den Vader, dat Hij de Schepper van het heelal is; aangaande den Zoon, dat Hij verwekt is vóór alle eeuwen; en dat Hij nederdaalde en vleesch werd; en aangaande den Heiligen Geest, dat Hij vanuit beiden voortgaat.

Maar de ATHANASISCHE geloofsbelijdenis leert aangaande Vader, Zoon, en Heiligen Geest, dat het drie mede-eeuwige en mede-gelijke personen zijn, en dat elk van hen God is; en toch zijn het niet drie Goden maar één; en dat ofschoon vanuit de Christelijke waarheid elk persoon afzonderlijk God is, men nochtans vanuit den katholieken godsdienst niet drie Goden mag zeggen.

4. Vanuit deze drie geloofsbelijdenissen blijkt, dat twee drievuldigheden werden geleerd; eene, die bestond vóór de wereld geschapen was, de andere, die daarna bestond; de drievuldigheid vóór de wereld geschapen was, in de Nicaenische en Athanasische geloofsbelijdenis, maar de Drievuldigheid daarna in de Apostolische geloofsbelijdenis; bijgevolg, dat de Apostolische Kerk niets wist van een Zoon uit het eeuwige,

maar alleen van den in de wereld geboren Zoon, en dat zij dus dezen aanriep en niet genen; en anderzijds, dat de kerk na de Nicaenische geloofsbelijdenis als het ware nieuw ingesteld, een Zoon uit het eeuwige als God erkende, maar den in de wereld geboren Zoon niet zoo.

5. Deze twee drievuldigheden verschillen van elkander zoozeer als avond en morgen, ja zelfs als nacht en dag; en dus kunnen beide te zamen geenszins bevestigd worden in één mensch der Kerk, aangezien de godsdienst bij hem te gronde zou gaan, en met den godsdienst de gezonde rede. De oorzaak is deze, dat vanuit de Nicaenische en Athanasische drievuldigheid God niet als één kan worden gedacht, maar wel in de Apostolische Drievuldigheid; en in deze wordt Hij [als één] gedacht, omdat zij gelegd is in den Heer Jezus Christus, den in de wereld geboren Zoon Gods.
6. Dat de Goddelijke Drievuldigheid in den Heer God Zaligmaker Jezus Christus is, leert Hijzelf, want Hij zegt, dat: de Vader en Hij één zijn (Joh. 10: 30); Hij in den Vader en de Vader in Hem is (Joh. 14: 10, 11); alle dingen des Vaders de Zijne zijn (Joh. 3: 35; hfdst. 16: 15); wie Hem ziet, den Vader ziet; voorts, dat wie in Hem gelooft, in den Vader gelooft; en volgens Paulus, dat al de volheid der Godheid in Hem lichamenlijk woont (Coloss. 2: 9); volgens Johannes, dat Hij de ware God en het eeuwige Leven is (1ste Brief 5: 20); en volgens Jesaja, dat Hij de Vader der eeuwigheid is (Jes. 9: 5); en elders bij denzelfde, dat Hij Jehovah de Verlosser is; de alleene God; en dat Hij vanuit de verlossing Jehovah onze Gerechtigheid is; en dat [gezegd wordt] God, Vader, waar van Hem gehandeld wordt. Dat Hij Zijne heerlijkheid geen ander geven zal; voorts, dat de Heilige Geest vanuit Hem is.

Daar nu God één is, en daar er een Goddelijke Drievuldigheid is, Vader, Zoon, en Heilige Geest (volgens des Heeren woorden, Matth. 28: 19), zoo volgt, dat deze Drievuldigheid is in één Persoon, en dat zij is in den Persoon van Hem, die ontvangen is uit God den Vader, en geboren vanuit de Maagd Maria, en vandaar genoemd wordt de Zoon des Allerhoogsten, de Zoon Gods, de Eenigverwekte Zoon (Lukas 1: 31-35; Joh. 1: 18; hfdst. 20: 31; Matth. 3: 17; hfdst. 16: 16; hfdst. 17: 5). Dat in al deze en in de boven aangehaalde plaatsen niet eenige Zoon uit het eeuwige verstaan wordt, blijkt voor het inwendig en uitwendig gezicht. Aangezien derhalve deze Goddelijke Drievuldigheid (welke ook is de volheid der Godheid lichamenlijk in Hem wonende, bij Paulus) in den Heer God Zaligmaker Jezus Christus is, zoo volgt, dat men tot Hem

alleen moet gaan, Hem alleen aanroepen en vereeren; en dat, wanneer dit geschiedt, men tevens tot den Vader gaat; en dat men den Heiligen Geest opneemt. Want Hij leert, dat Hij is de Weg, de Waarheid, en het Leven, en dat niemand tot den Vader komt dan door Hem; en dat hij die niet door Hem als door de deur den schapenstal (dat is de Kerk) binnengaat, niet een herder is, maar een dief en een roover; voorts ook, dat zij die in Hem gelooven, het eeuwige leven hebben; en dat zij die niet gelooven, het leven niet zullen zien (Joh. 3: 15, 16, 36; hfdst. 6: 40; hfdst. 11: 25, 26; 1ste Brief Joh. 5: 20).

7. Aangezien de Goddelijke Drievuldigheid en tevens de Goddelijke Eenheid is in den Heer Jezus Christus, den Verlosser en Zaligmaker der wereld, is deze de Drievuldigheid der Nieuwe Kerk.

[Zesde Hoofdstuk] [Ontbreekt.]

[Zevende Hoofdstuk] [Titel en n. 1-5 ontbreken.]

6. Van welken aard deze [de Nicaenische drievuldigheid, zie blz. 4] is, wordt beschreven door het beeld [dat] aan Nebukadnezar [verscheen], wat de voeten betreft; en door het laatste beest, opklimmende vanuit de zee, bij Daniël; en door den draak en zijn twee beesten in de Openbaring.
7. Voorts ook vanuit deze mij onthulde verborgenheid, namelijk dat een ieder een plaats wordt toegewezen in den Hemel, dat is, in de gezelschappen daarvan, overeenkomstig de voorstelling van God; en een ieder in de hellen overeenkomstig de loochening van God; voorts, dat de loochening van één God binnen in de voorstellingen is van hen die zich bevestigd hebben in de Nicaenische drievuldigheid.
8. Een ware ziel en [een waar] leven is in dien mensch der Kerk, die den Heer den Zoon Gods erkent als den God van Hemel en aarde. Dat Hij de God van Hemel en aarde is, leert Hijzelf bij Mattheus; en dat Hij de ware God en het eeuwige Leven is, bij Johannes; en dat in Hem al de volheid der Godheid woont, volgens Paulus; en dat Hij is Jehovah, onze Verlosser, de alleene God, ja zelfs de Vader der eeuwigheid, volgens Jesaja.

Achtste Hoofdstuk

De Bevestiging Van De Drievuldigheid Van Personen, Van Wie Een Ieder God Uit Het Eeuwige Is, Volgens De Nicaenische En Athanasische Geloofsbelijdenis, Heeft Het Gansche Woord Vervalscht.

1. Iedere ketter kan zijn ketterij door het Woord bevestigen en bevestigt haar, aangezien dit door schijnbaarheden en overeenstemmingen geschreven is; daarom wordt het Woord door sommigen het boek van alle ketterijen genoemd.
2. Na de bevestiging ziet de mensch niets anders dan dat zijn dogmen waar zijn, hoewel zij valsch zijn.
3. Een meervoudigheid van goden kan met vele dingen vanuit het Woord bevestigd worden; voorts het de verdienste van Christus toerekenende geloof, waarin drie goden afzonderlijk hun deel hebben; alsmede dat de werken der naastenliefde niets bijdragen tot het geloof en dus tot het heil.
4. Een meervoudigheid van goden kan vanuit deze dingen bevestigd worden: de Drievuldigheid wordt door den Heer genoemd; de Drievuldigheid verscheen toen de Heer gedoopt werd; er zijn “drie die getuigen in den Hemel, de Vader, het Woord, en de Heilige Geest”; Jehovah God zeide: “Last Ons den mensch maken in Ons beeld en [in Onze] gelijkenis”; er verschenen drie Engelen voor Abraham, die Jehovah genoemd werden; in het Nieuwe Woord worden door den Heer bij de Evangelisten, en door de Apostelen in de Brieven, herhaaldelijk genoemd de Vader, de Zoon, en de Heilige Geest, en daar wordt niet gezegd, dat zij één zijn. Voorts het de verdienste van Christus toerekenende geloof, en dat dit geloof alleen zaligmakend is; en dat de werken der naastenliefde niet tot het heil bijdragen. Daarbij komt dat een redeneerend gemoed aan deze dingen zijn eigen geloofsbelijdenissen kan toevoegen en ze bevestigen.
5. Al deze en elk dezer dingen kunnen niet als valscheden gezien en dus verstrooid worden, tenzij de rede, nit God verlicht door het Woord, bevestigt, dat God één is, en dat er een verbinding is van naastenliefde en geloof.
6. Wanneer dit geschiedt, komt duidelijk uit dat de theologie die gegrondvest is op de drievuldigheid van personen, van wie een ieder God is, en op het geloof dat een ieder afzonderlijk toegeëigend wordt, en op [het geloof] dat de naastenliefde van geen waarde is voor het heil, het

gansche Woord heeft vervalscht; voornamelijk omdat deze drie, God, de naastenliefde, en het geloof te zamen de algemeenheden van den godsdienst zijn, waarop alle en elk der dingen des Woords, en daaruit des Hemels en der Kerk, betrekking hebben.

7. Hiervan is deze enormiteit het gevolg, dat de bevestiger overal waar hij leest Vader, of Zoon, of Heilige Geest, ja zelfs overal waar hij leest Jehovah en God, drie goden denkt, aangezien een vanuit de drie; voorts denkt hij, overal waar hij geloof leest, geen ander dan dat wat de verdienste van Christus toerekent; en overal waar hij naastenliefde leest, denkt hij haar als niets bijdragende tot het heil, of in haar plaats dat geloof. Een bevestiging waarmede men eenmaal doortrokken is, brengt dit met zich mede.

Negende Hoofdstuk

Hieruit Is Deze Verdrukking En Deze Verlating In De Christelijke Kerk, Welke Door Den Heer Bij De Evangelisten En Bij Daniel Zijn Voorzegd.

1. De Heer voorzegde, toen Hij met de discipelen sprak over de voleinding der eeuw en over Zijn Komst, dat is, over het einde der huidige Kerk en over het begin der Nieuwe Kerk, het volgende: “Dan zal groote verdrukking zijn, hoedanige niet is geweest van het begin der wereld tot nu toe, en ook niet zijn zal” (Matth. 24: 21); voorts dat er zou zijn: “De gruwel der verlating, voorzegd door den Profeet Daniël.... Want na de verdrukking dier dagen zal de zon verduisterd worden, en de maan zal haar schijnsel niet geven, en.... de krachten der hemelen zullen bewogen worden” (Matth. 24: 15, 29).
2. Dat er een dergelijke verdrukking en verlating in de Kerk is, weet en ziet men in de wereld in het geheel niet, aangezien daar overal gezegd wordt, dat zij in het licht zelf van het Evangelie zijn; en wel dermate, dat indien een Engel vanuit den Hemel zou nederdalen en anders leeren, men niet gelooven zou. Alzoo zegt de Roomsche kerk, zoo de Grieksche kerk, zoo elk van de drie hervormde kerken, genoemd naar de voorgangers Luther, Melancthon, en Calvijn; desgelijks elke kettersche, waarvan er vele zijn.
3. Maar deze voorzegde verdrukking en deze verlating verscheen in een klaar licht in de geestelijke wereld, ¹⁶⁾ aangezien alle menschen na den dood in die wereld komen, en in den godsdienst blijven waarin zij waren in de natuurlijke wereld; want het licht aldaar is geestelijk licht, dat alle dingen onthult.
4. Wanneer daar de geestelijken worden ondervraagd aangaande God, aangaande het geloof, en aangaande de naastenliefde, welke de drie wezenlijke dingen der Kerk en daaruit des heils zijn, zoo antwoorden zij nauwelijks anders dan als blinden in kuilen. Aangaande God antwoorden zij, dat Hij één is, en dat er drie zijn, die eensgezind zijn. En wanneer zij zeggen, dat de drie één zijn, wordt het hun bevolen zoo te spreken als zij denken; en dan spreken zij, omdat de gedachte en de spraak bij hen die in de geestelijke wereld zijn, één uitmaken, met duidelijke stem

---

¹⁶ [KANTTEKENING:] En nu verschijnt het mij in het allerblinkendste licht, in het Londen der natuurlijke wereld.

uit: *drie goden*. Aangaande het geloof antwoorden zij, dat het is in God den Vader, God den Zoon, en God den Heiligen Geest; en dat God de Vader het geeft, de Zoon het bemiddelt, en de Heilige Geest het werkt, dus in orde in drie goden. Wanneer zij verder ondervraagd worden aangaande dit geloof, namelijk of zij het teeken daarvan weten, wanneer het binnentreedt, en het teeken dat het binnen is, zoo antwoorden zij: “Wat is dat, het teeken weten? Komt dat [geloof] niet voort vanuit welbehagen, vanuit de uitverkiezing van dien éénen God, en niets vanuit den mensch is daarmee vermengd?” Wanneer zij ondervraagd worden of dit geloof — daar het is aangepast aan drie, en dus in drie goden, en de mensch in volslagen onwetendheid daaromtrent verkeert — wel iets is, zoo antwoorden zij, dat het niet alleen iets is, maar het al der kerk en het al des heils. Indien zij ondervraagd worden of dat mogelijk is, lachen zij daarom. Aangaande de naastenliefde antwoorden zij, dat zij daar is waar dat geloof is, en dat zij daarvan gescheiden is en niet gescheiden; en dat zij dus tot het heil bijdraagt en niet bijdraagt.

5. Wanneer de leeken worden ondervraagd aangaande God, aangaande het geloof, en aangaande de naastenliefde, weten zij bijna niets, behalve weinigen eenige raadselachtigheden vanuit de geestelijkheid, welke zij des geloofs noemen; het zijn in het algemeen deze, dat God de Vader zich erbarmt ter wille van het lijden van Zijn Zoon om de zonden te vergeven en te rechtvaardigen.
6. Wanneer dezen en genen worden onderzocht of zij iets van God, van geloof en van naastenliefde in zich hebben, zoo bemerkt men, dat zij niets hebben; bijgevolg niets van den Hemel, van de Kerk, en van het heil, alleen bij hen, die goedheden deden vanuit godsdienst, aangezien dezen in de geestelijke wereld ontvankelijk zijn voor het geloof in den Heer God Zaligmaker.
7. Vanuit die weinige boven aangehaalde dingen blijkt vanwaar is die ontzaglijke “verdrukking die van het begin der wereld niet geweest is, noch zijn zal” en vanwaar die “gruwel der verlating”, waarvan de Heer voorzegde dat zij komen zouden in het einde der Kerk, hetwelk heden ten dage is.
8. Dat een dergelijke verdrukking van het begin der wereld niet geweest is, noch zijn zal, komt, omdat de natiën en zelfs de Joden den Heer God Zaligmaker niet kenden als de bron des heils; en de onwetendheid verontschuldigt; anders is het echter gesteld met de Christenen na Zijn Komst, aan wie dit is onthuld in het Woord van beide Testamenten.

Tiende Hoofdstuk

Tenzij Een Nieuwe Kerk Ontstaat, Die Het Geloof Der Oude Kerk, Dat Een Geloof In Drie Goden Is, Zal Opheffen, En Een Nieuw Voordragen, Dat Is In Één God, Dus In Den Heer God Zaligmaker Jezus Christus, Kan Niet Eenig Vleesch Behouden Worden, Overeenkomstig Des Heeren Woorden.

1. De Heer, waar Hij met de discipelen spreekt over de voleinding der eeuw en over Zijn Komst, dat is, over het einde der huidige Kerk en dan over het begin der Nieuwe Kerk, nadat Hij de verlatenheid en de verdrukking beschreven heeft, zegt dat “Zoo die dagen niet verkort werden, geen vleesch zou behouden worden” (Math. 24: 21, 22), dat is, zij zouden geheel en al in den eeuwigen dood vergaan.
2. Dat geen vleesch behouden zou worden tenzij deze verdrukking en gruwel der verlatenheid weggenomen werden, komt omdat er door het geloof der huidige kerk geen verbinding is met God, en daaruit geen heil, want dit hangt eenig en alleen van de verbinding met God af; ja, het heil is deze verbinding.
3. Dat er door het geloof der huidige kerk geen verbinding met God is, komt omdat dit een geloof is in drie goden, en een geloof tenzij in één God verbindt niet; voorts ook omdat dat geloof is in God den Vader, die ontoegankelijk is; en ook in een uit het eeuwige geboren Zoon, die eveneens ontoegankelijk zou zijn, aangezien van hetzelfde wezen met den Vader; gelijkerwijs in den Heiligen Geest. En aangezien er niet eenige Zoon noch eenige Heilige Geest uit het eeuwige was, is het geloof in deze twee [een geloof] in geen God. Daarbij komt dat het huidige geloof niet met de naastenliefde vereenigd kan worden, en een geloof niet vereenigd met de naastenliefde, dus alleen, verbindt niet. Hieruit volgt, dat tenzij een nieuwe Kerk uit den Heer werd ingesteld, welke dit geloof opheft, en een nieuw leert, dat is in één God, en tevens vereenigd met de naastenliefde, geen vleesch behouden, dat is, geen mensch zaliggemaakt zou worden.
4. Dat het huidige geloof de gansche Kerk te gronde gericht en het gansche Woord vervalscht heeft, werd boven aangetoond. Wanneer derhalve uit den Heer niet een nieuwe Kerk werd opgericht, die zoowel de Kerk als het Woord in hun ongereptheid herstelt, zou geen vleesch behouden kunnen worden.

5. Dat zij die in het geloof der huidige kerk zijn, worden verstaan onder den draak en pseudoprofeet, en dat geloof self onder den put des afgronds, waarvan de sprinkhanen uitgingen, alsmede onder de groote stad die geestelijk wordt genoemd Sodom en Egypte, waar de twee getuigen werden gedood, werd in de ONTHULDE OPENBARING aangetoond; desgelijks, dat daar onder het Nieuwe Jeruzalem de Nieuwe Kerk wordt verstaan. Aangezien daar gezegd wordt, dat nadat de draak en de pseudoprofeet in de hel geworpen werden, het Nieuwe Jeruzalem uit God vanuit den Hemel nederdaalde, zoo blijkt dat nadat het geloof der huidige kerk verdoemd is, de Nieuwe Kerk vanuit den Nieuwen Hemel uit den Heer zal nederdalen en gesticht worden.
6. Vanuit deze dingen blijkt dat tenzij een nieuwe Kerk ontstaat, die het geloof in drie goden opheft, en het geloof opneemt in één God, dus in den Heer Jesus Christus, en tevens dit met de naastenliefde in één vorm verbindt, geen vleesch behouden kan worden.
7. Men zie ook boven (blz. 36-37), dat de verlossing niet bewerkt en daaruit ook geen zaligmaking gegeven kon worden, tenzij uit den vleeschgeworden God, dus uit geen ander dan uit God den Verlosser Jesus Christus, aangezien de zaligmaking voortdurende verlossing is; voorts ook, dat God, het geloof, en de naastenliefde de drie wezenlijke dingen der Kerk zijn, en dat daarvan de geheele theologie, dus de Kerk, afhangt. Waar derhalve aangaande deze drie valscheden worden geleerd en opgezogen, heeft de mensch geen heil.
7. CLAUSULA. Niemand kan na dezen in den Hemel komen, tenzij hij in de Leer der Nieuwe Kerk is ten aanzien van geloof en leven. De oorzaak is, dat de Nieuwe Hemel, welke nu uit den Heer is gesticht, in het geloof en leven overeenkomstig deze Leer is.

Elfde Hoofdstuk

De Goddelijke Drievuldigheid Is In Den Heer God Zaligmaker; En Bijgevolg Moet Men Tot Den Heer God Zaligmaker Alleen Gaan, Opdat Er Heil Zij Of Het Eeuwige Leven. ¹⁷⁾

[Het overige ontbreekt.]

---

¹⁷ [KANTTEEKENING:] Daze dingen worden overeenkomstig den inhoud in de volgende dingen *over De Heilige Schrift* uitgelegd (n. 13 enz.).

Vanuit de leer der huidige kerk volgt mede, dat de Heer geen macht heeft, aangezien alleen de Vader Zijn verdienste toerekent, en Hij in Hem tusschenbeide komt, en Hij bidt, dat Hij dit doet; en zij zijn niet indachtig, dat Hij gezegd heeft, dat alle dingen des Vaders de Zijne zijn, en dat alle dingen des Vaders tot Hem komen, en dat Hij macht heeft over alle vleesch en alle macht over Hemel en aarde.

De Heer is het Hoofd der Kerk, en de Kerk is Zijn lichaam; daarom moet men uit het lichaam tot Hem, die haar Hoofd is, gaan.

Negen vragen aangaande de Drievuldigheid, enz.
aan Emanuel Swedenborg gesteld door Thomas
Hartley; voorts de antwoorden daarop

Negen vragen aangaande de Drievuldigheid, enz.
Voorts de antwoorden op de afzonderlijke vragen

Eerste Vraag

In welken zin noemde de Heer Zich den Zoon DES MENSCHEN, indien Hij alleen het vleesch vanuit de moeder genomen heeft, en niet de redelijke ziel? Betreft het menschelijk zoonschap alleen het menschelijk vleesch?

Antwoord

De Heer noemde Zich den Zoon des Menschen, omdat Hij het Woord of het Goddelijk Ware ook naar het Menschelijke was; want de Zoon des Menschen beteekent in den geestelijken zin het Ware der Kerk vanuit het Woord; iets dergelijks beteekende Profeet, aangezien Profeten de waarheden vanuit het Woord leerden; daarom noemde de Heer, die in allesovertreffenden graad Profeet, en ook het Woord, en daaruit het Goddelijk Ware was, Zich naar het Menschelijke den Zoon des Menschen; vandaar komt het, dat hier en daar bij de Profeten, en ook bij David, waar gehandeld wordt over de verwoesting van het ware in de Kerk, wordt gezegd dat de Zoon des Menschen daar niet verblijft; en vandaar ook komt het, dat de Profeten zelf eveneens Zonen des Menschen werden genoemd, zooals Ezechiël, hfdst. 2: 3, 6, 8; hfdst. 3: 3, 4, 10, 17, 25; en zeer vaak in de volgende hoofdstukken; voorts ook Daniel. Dat dit zoo is, werd vanuit vele plaatsen aangetoond in de ENGELENWIJSHEID aangaande den Heer, hetgeen men zie, indien het bij de hand is.

Tweede Vraag

Had de Heer een redelijke ziel vanuit Jehovah den Vader, waarmede het Goddelijk Zijn vereenigd was, waaruit Hij waarlijk God en waarlijk Mensch werd?

Antwoord

De Heer uit het eeuwige of Jehovah was de Goddelijke Liefde en de Goddelijke Wijsheid, en Hij had toen het Goddelijk Hemelsche en het Goddelijk Geestelijke, maar niet het Goddelijk Natuurlijke vooraleer Hij het Menschelijke aannam; en aangezien van het Redelijke eenig en alleen gesproken wordt met betrekking tot het Hemelsch en het Geestelijk Natuurlijke, trok Jehovah de Heer door het aannemen van het Menschelijke ook het Goddelijk Redelijke aan; Hij had vóór het aannemen van het Menschelijke een Goddelijk Redelijke, maar door invloed in den Engelenhemel, en wanneer Hij, Zichzelven in de wereld vertoonde, door een Engel, dien Hij met Zijn Goddelijkheid vervulde; want het louter Goddelijk Wezen, dat, zooals werd gezegd, louter Goddelijk Hemelsch en Goddelijk Geestelijk was, gaat zoowel het engelenredelijke als het menschelijk redelijke te boven; maar het bestond door invloed. Maar van welken aard het was, kan men opmaken vanuit de dingen die beneden in het zesde punt te zeggen zijn. Luther en Melanchthon leeren, dat in Christus de Mensch God en God Mensch is, en dit is ook volgens de Heilige Schrift; zie *DE WARE CHRISTELIJKE GODSDIENST*, n. 137; dock Calvijn loochende dit, en bevestigde alleen dat Christus God en Mensch is.

Derde Vraag

Was er niet altijd een Drievuldigheid in de Goddelijke Natuur, op deze wijze te verstaan: de Goddelijke Liefde, de Goddelijke Wijsheid, en de levendmakende Geest of het Heilige, voortgaande?

Antwoord

De Goddelijke Drievuldigheid in één Persoon is te verstaan als ziel, lichaam, en werking, voortgaande, welke te zamen één wezen uitmaken, want vanuit de een is de ander, bijgevolg is de een der ander. Op soortgelijke wijze is er een drievuldigheid in elk mensch, die tevens één persoon uitmaakt, namelijk de ziel, het lichaam, en de werking, voortgaande. Maar in den mensch is deze drievuldigheid eindig, omdat de mensch slechts een orgaan des levens is; in den Heer echter is de Drievuldigheid oneindig en dus Goddelijk, omdat de Heer het Leven zelf is, ook ten aanzien van het Menschelijke, zooals Hijzelf leert bij Joh. hfdst. 5: 26; hfdst. 14: 6, en ook elders.

Vierde Vraag

Beteekent de Zoon, door wien, naar gezegd wordt, Jehovah de werelden schiep (Hebr. hfdst. 1 en hfdst. 11) hetzelfde als de Goddelijke Wijsheid (Jerem. 10: 12; hfdst. 51: 15), en wel dermate, dat de wezenlijke Wijsheid of de Logos Gods in eersten nu geworden is de Waarheid of de Logos Gods in laatsten?

Antwoord

Dat de Heer, dat is, het Woord of het Goddelijk Ware, door hetwelk alle dingen zijn gemaakt, die gemaakt zijn, en door hetwelk de wereld geschapen is (Joh. 1: 3, 10) de Goddelijke Wijsheid was, welke met de Goddelijke Liefde een Goddelijk Wezen uitmaakt, dus één en denzelfden God, volgt logisch; want de Goddelijke Wijsheid is ook het Goddelijk Ware, aangezien alle dingen der wijsheid waarheden zijn, en de wijsheid brengt ook Diets anders dan waarheden voort, want zij is de houder daarvan, dus geheel en al overeenkomstig Jerem. hfdst. 10: 12 en hfdst. 51: 15. Het wordt aldus ook verstaan onder hetgeen bij David in Psalm 33: 6 wordt gezegd; de geest des moeds is ook de Wijsheid, en het Woord daar is de Goddelijke Liefde en de Goddelijke Wijsheid tevens, want er wordt gezegd: *God was het Woord* (Joh. 1: 1).

Vijfde Vraag

Is niet de Heilige Geest in het Nieuwe Testament hetzelfde als de Geest Gods in het Oude Testament, met alleen dit verschil, dat hij veer des Heeren Vleeschwording onmiddellijk voortging vanuit het Goddelijk Zijn of Jehovah, of middellijk door de Engelen, en na de Vleeschwording door den Zoon of het Goddelijk Menschelijke?

Is niet de Heilige Geest hetzelfde als de Sfeer Gods?

Antwoord

De Geest Gods en de Heilige Geest zijn twee onderscheiden dingen; de Geest Gods werkte niet noch kon werken in den mensch anders dan onwaarneembaar, maar de Heilige Geest, die eenig en alleen uit den Heer voortgaat, werkt in den mensch waarneembaar, en maakt dat de mensch de geestelijke waarheden natuurlijk kan begrijpen, want de Heer heeft aan Zijn Goddelijk Hemelsche en Goddelijk Geestelijke ook het Goddelijk Natuurlijke vereenigd, door hetwelk Hij uit gene werkt. Bovendien wordt van het Heilige in het Woord alleen gesproken met betrekking tot het Goddelijk Ware, dus tot den Heer, die het Goddelijk Ware is zoowel in den hemelschen en geestelijken zin als in den natuurlijken zin; daarom wordt in de Openbaring gezegd, dat de Heer alleen Heilig is (hfdst. 15: 3, 4; zie bovendien DE ONTHULDE OPENBARING, n. 173); voorts, dat de Heilige Geest nog niet was, aangezien Jezus nog niet verheerlijkt was (Joh. 7: 39).

De Heilige Geest is hetzelfde als de Goddelijke Sfeer, wanneer daaronder de Goddelijke Liefde en de Goddelijke Wijsheid wordt verstaan, welke twee voortgaan uit Jehovah den Heer vanuit de Zon des Engelenhemels, zooals de warmte en het licht vanuit de zon der natuurlijke wereld, en haar sfeer uitmaken; want de warmte vanuit de Zon des Engelenhemels is in haar wezen Liefde, en het licht vanuit diezelfde Zon is in zijn wezen Wijsheid, met welke twee de warmte en het licht vanuit de zon der wereld overeenstemmen.

Zesde Vraag

Was het Goddelijk Menschelijke van Jehovah vóór de Vleeschwording een op zichzelf bestaand Persoon, zooals het Bestaan, de Vorm, of het Lichaam Gods, of was het een engelvorm, die bij gelegenheid werd aangenomen ter wille van de vertooning?

Volgt hieruit niet, dat het Goddelijk Menschelijke vóór de Vleeschwording verscheiden was van het Goddelijk Menschelijke nu, na de Vleeschwording, gezien dat in den Persoon des Heeren de Goddelijke Drievuldigheid is?

Antwoord

Vóór de Vleeschwording was er niet eenig Goddelijk Menschelijke dan alleen een uitbeeldend door een Engel, dien Jehovah de Heer vervulde met Zijn Geest, zooals boven werd gezegd; en aangezien dit uitbeeldend was, waren alle dingen der Kerk te dien tijde uitbeeldend, en gelijk schaduwen; doch na de Vleeschwording hielden de uitbeeldende dingen op, of als het ware de schaduwen van den avond of van den nacht wanneer de zon opgaat. Maar het uitbeeldend Menschelijke, waarin Jehovah zich toen in de wereld vertoonde vóór Zijn werkelijke Komst, was niet van die werkzaamheid, dat het de menschen geestelijk kon verlichten; daarom geschiedde de verlichting toen alleen door toonbeelden en figuren.

Zevende Vraag

Mag de allerheiligste Drievuldigheid eigenlijk niet genoemd worden een en dezelfde Heer in drie karakters, onderscheidingen van ambten, of betrekkingen tot de menschen, als Schepper, Verlosser, en Heiligmaker; als Vader, Zoon, en Heilige Geest; als het Goddelijk Zijn, het Goddelijk Menschelijke, en het Heilige, voortgaande; niet als drie personen, waaruit noodwendig drie goden gemaakt zouden worden?

Antwoord

De allerheiligste Drievuldigheid moet in één Persoon opgevat worden, zooals het Goddelijk Zijn, het Goddelijk Menschelijke, en het Goddelijke, voortgaande, dus zooals Ziel, Lichaam, en Kracht of Werking daaruit, geheel en al zooals in de GEDENKWAARDIGHEID, ingelascht in het werk DE WARE CHRISTELIJKE GODSDIENST, n. 188; als voortbrengingen vanuit gene volgen in orde, de Schepping, de Verlossing, en de Wederverwekking; want de Schepping is een attribuut van het Goddelijk Zijn, de Verlossing een attribuut van het Goddelijk Menschelijke uit het Goddelijk Zijn, en de Wederverwekking is een attribuut van den Heiligen Geest, welke de voornaamste kracht of werking is vanuit het Goddelijk Menschelijke uit het Goddelijk Zijn, overeenkomstig hetgeen in DE WARE CHRISTELIJKE GODSDIENST, n. 153, 154, 155, is aangevoerd.

Achtste Vraag

Er wordt in 1 Cor. 15: 45 gezegd: “De eerste mensch Adam werd gemaakt tot een levende ziel”, enz.; en in de geslachtstafel bij Lukas hfdst. 3 wordt hij gesteld als de eerste na God, en er wordt gezegd: *die de zoon van God was*. Pleit de Adam genoemde Kerk niet daartegen?

Antwoord

In de geslachtstafel bij Lukas wordt gezegd, dat Adam van God was, dat is, geschapen uit God, en niet de zoon van God.

Negende Vraag

Als er geen mensch was, Noach geheeten, hoe wordt dan in Ezech. 14: 14 gezegd: *Indien deze drie menschen Noach, Daniël, en Job, enz.?*

Ik hecht hieraan weinig beteekenis (zegt de heer Hartley), maar het kwam in mij op, deze vraag voor te leggen.

Antwoord

Dat Noach bij Ezechiël hfdst. 14 wordt genoemd, komt omdat hij werd genoemd in Genesis, en daaruit beteekent hij bij den Profeet iets dergelijks als bij Mozes, namelijk, dat de mensch met zijn drie zonen aanduidend was voor de volgende Kerk; waarover in de HEMELSCHE VERBORGENHEDEN werd gehandeld, hetgeen men zie.

